පටුන

01
පාඩම
प्रथमः पाठः ।

अक्षरं मित्रम् ।

මානවයා සතු ප්‍රබලතම සන්නිවේදන මාධ්‍යය වනුයේ භාෂාවයි. භාෂාවක් යනු, ශබ්ද සමූහයකි. මෙම ශබ්ද සංවිධිත ස්වභාවයකට මුවින් පිටවන විට කථා ව්‍යවහාරය හෙවත් භාෂණය බිහි වේ. භාෂණය වන ශබ්ද ලේඛන ගත කිරීම සඳහා භාවිත කෙරෙන සංකේත සමූහය අක්ෂර යනුවෙන් හැඳින් වේ. සංස්කෘත භාෂාව ලේඛන ගත කිරීම සඳහා භාවිත කෙරෙන්නේ දේවනාගරී අක්ෂරමාලාවයි.

स्वर - १४

अ	आ	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ऌ	ॡ
ए	ऐ	ओ	औ						

व्यञ्जन - ३५

क्	ख्	ग्	घ्	ङ्
च्	छ्	ज्	झ्	ञ्
ट्	ठ्	ड्	ढ्	ण्
त्	थ्	द्	ध्	न्
प्	फ्	ब्	भ्	म्
य्	व्	र्	ल्	
श्	ष्	स	ह्	
अं	अ(ः)			

ස්වර ප්‍රභේද

ස්වර යනු පණකුරු හෙවත් ප්‍රාණාක්ෂරයි. ස්වරාක්ෂර තනි ව උච්චාරණය කළ හැකි ය.

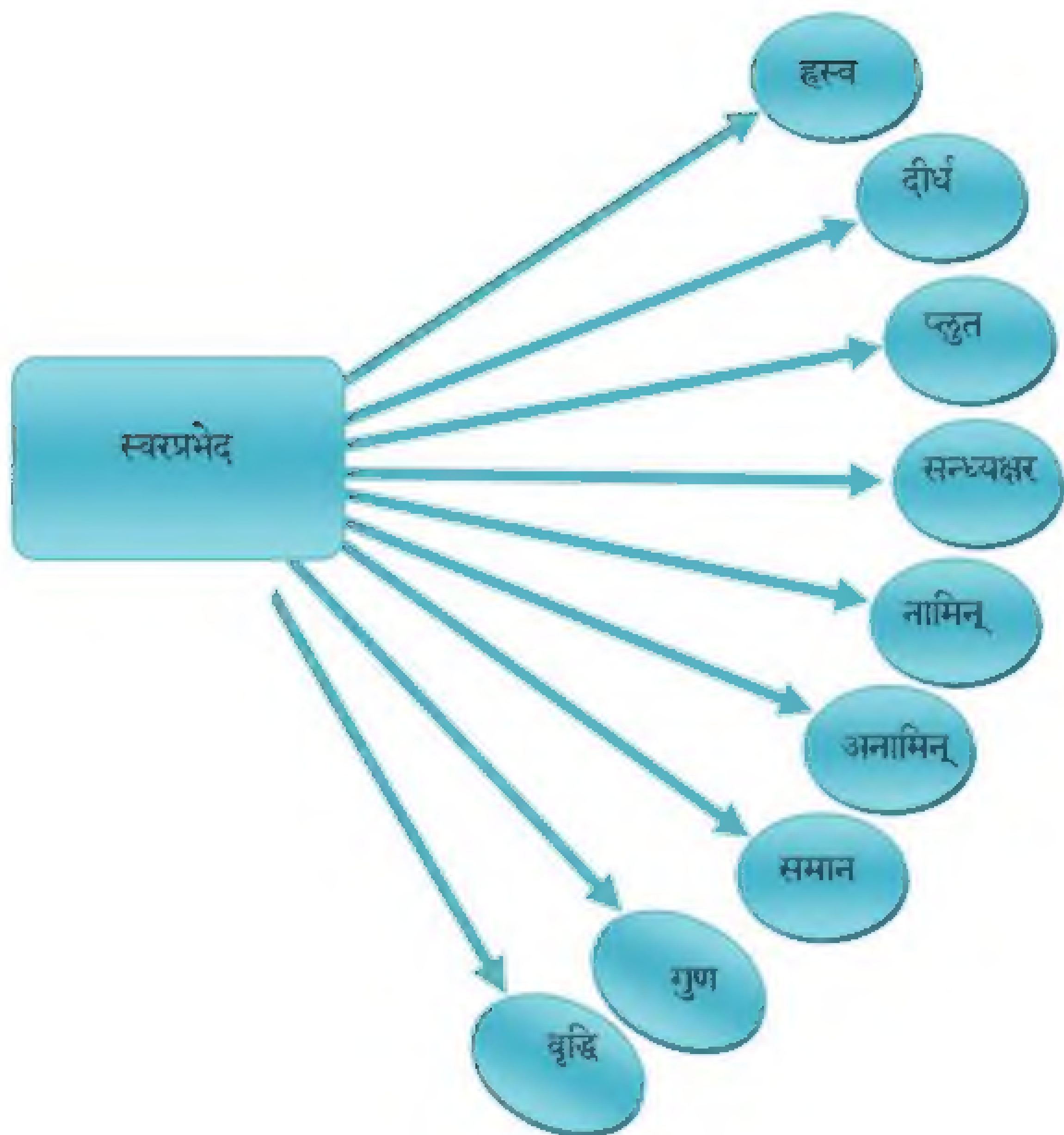
स्वरप्रभेद्
ह्रस्व
दीर्घ
प्लुत
सन्ध्यक्षर
नामिन्
अनामिन्
समान
गुण
वृद्धि

හ්‍රස්ව	එක් මාත්‍රාවක් (කෙටි කාලයක්) තුළ උච්චාරණය කළ හැකි අකුරු හ්‍රස්ව නම් වේ. ඒවා 05 කි.	एकमात्रो भवेद्ध्रस्वो द्विमात्रो दीर्घ उच्यते। त्रिमात्रस्तु प्लुतो ज्ञेयो व्यञ्जनश्चार्धमात्रकम्॥
	अ इ उ ऋ ऌ	
දීර්ඝ	මාත්‍රා දෙකක පමණ කාලයක් තුළ උච්චාරණය වන අකුරු දීර්ඝ නම් වේ. ඒවා 09 කි.	
	आ ई ऊ ॠ ॡ ए ऐ ओ औ	
ප්ලුත	ප්ලුත ලියා පෙන්වීමට නොහැකි ය. මාත්‍රා දෙකකට වඩා වැඩි කාලයක් තුළ උච්චාරණය වන අකුරු ය. දුර සිටින අයෙකුට අඬ ගැසීමේ දී, ගායනයේ දී, හැඬීමේ දී හා විචාරයේ දී භාවිත වේ.	
සන්ධ්‍යක්ෂර	අක්ෂර දෙකක එකතුවෙන් සකස් වන අකුරු මෙනමින් හැඳින්වේ.	ए ऐ ओ औ सन्ध्यक्षराणि।
	अ + इ = ए अ + ए = ऐ अ + उ = ओ अ + ओ = औ *अवर्ण + इवर्ण = ए*	
නාමින්	ස්වර අක්ෂරමාලාවේ अ,आ දෙක හැර අනෙක් සියලු ම ස්වර අනාමින් ලෙස හඳුන්වයි.	अवर्जा नामिनः।
	इ > य् उ > व् ऋ > र् ऌ > ल्	
අනාමින්	ස්වර අක්ෂරමාලාවේ अ,आ අනාමින් වේ.	
සමානාක්ෂර	अ इ उ ऋ ऌ යන අකුරු පහ සමානාක්ෂර වේ.	अ इ उ ऋ ऌ समानाः ।

ගුණ	ए ओ अर् अल् යන අක්ෂර සතර ගුණ නම් වේ.	अरेदो नामिनो गुणाः ॥
වෘද්ධි	आ ऐ औ आर् आल् යනාක්ෂර පස වෘද්ධි නමින් හැඳින්වේ.	आरै औ वृद्धिः ।

व्यञ्जनप्रभेद

वर्गाक्षर	ව්‍යඤ්ජනාක්ෂරවල **क** සිට **म** දක්වා අකුරු විසි පහ වර්ගාක්ෂර / ස්පර්ශාක්ෂර යනුවෙන් හැඳින්වෙයි. **क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ ट ठ ड ढ ण त थ द ध न प फ ब भ म** **[" कादयो मावसानाः स्पर्शाः / कुचुटुतुपुवर्गाः "]**
अन्तःस्थ	ව්‍යඤ්ජන ස්වභාවයත් ස්වර ස්වභාවයත් ඇති බැවින් මෙම අකුරු අන්තඃස්ථ යනුවෙන් හැඳින්වෙයි. **य व र ल** **[" यरलवा अन्तःस्थाः "]**
उष्मन्	ශබ්ද කරන විට උණුසුම් වායු ධාරාවක් පිටවන බැවින් මෙම අක්ෂර ඌෂ්මාක්ෂර නමින් හැඳින්වෙයි. **श ष स ह** **[" शषसहा उष्माणः "]**
अनुस्वार	බින්දුව අනුස්වාරය නමින් හැඳින්වෙයි. **अं** **[" वर्णशिरो बिन्दुरनुस्वारः "]**
विसर्ग	විසර්ගය යනු විශේෂයෙන් පිට කිරීමයි. මෙම අකුර ශබ්ද කරන විට මුවින් වායුව විශේෂයෙන් පිටවෙයි. **अः** **[" अः इति विसर्जनीयः "]**
घोष	මෙම අක්ෂරයන් උච්චාරණය කරන විට මහත් වූ ශබ්දයක් සහිත ව හඬ පිට වන බැවින් ඝෝෂාක්ෂර නමින් හැඳින්වෙයි. **ग घ ङ ज झ ञ ड ढ ण द ध न ब भ म य व र ल ह**
अनुनासिक	වර්ගාක්ෂරවල අවසාන අකුරු පහ අනුනාසික නමින් හැඳින්වෙයි. **ङ ञ ण न म** **[" मुखनासिकाभ्यामुचार्यमानो वर्णानुनासिकः "]**
अघोष	මෙම අක්ෂරයන් උච්චාරණය කරන විට අඩු ශබ්දයක් සහිත ව හඬ පිට වන බැවින් අඝෝෂාක්ෂර නමින් හැඳින්වෙයි. මේවා ගණනින් 13කි. **क ख च छ ट ठ त थ प फ श ष स**

अल्पप्राण	අක්ෂර උච්චාරණයේ දී අඩු වේගයෙන් හා අඩු ප්‍රාණයකින් හඬ හා වායු ධාරාව පිටවීමෙන් මෙම ශබ්ද උපදී. **क ग ङ च ज ञ ट ड ण त द न प ब म**
महाप्राण	අක්ෂර උච්චාරණයේ දී වේගයෙන් හා වැඩි ප්‍රාණයකින් හඬ හා වායු ධාරාව පිටවීමෙන් මෙම ශබ්ද උපදී. **ख घ छ झ ठ ढ थ ध फ भ**
वर्गान्त	වර්ගාක්ෂරවල අවසන් අක්ෂර පහ වර්ගාන්ත නම් වේ. **ङ ञ ण न म**

නාගරී ඉලක්කම්

1 → १ 2 → २

3 → ३ 4 → ४

5 → ५ 6 → ६

7 → ७ 8 → ८

9 → ९ 0 → ०

අභ්‍යාසය 03

1. පහත සංඛ්‍යා නාගරී ඉලක්කමෙන් ලියන්න.

1. 1815 2. 1818 3. 1848 4. 1948 5. 1972

2. පහත නාගරී සංඛ්‍යා සාමාන්‍ය ඉලක්කමෙන් ලියන්න.

1. १९५६ 2. २६०० 3. १५०५ 4. १९८५ 5. १६१ – १३७

ක්‍රියාකාරකම 1.1

1. පහත දක්වා ඇති අක්ෂරවලින් අල්පප්‍රාණ අක්ෂර හා මහාප්‍රාණ අක්ෂර තෝරා ඉදිරියෙන් ඇති පොතෙහි නියමිත පිටුවල ලියන්න.

क ख ग घ ङ च छ ज झ ञ
ट ठ ड ढ ण त थ द ध न
प फ ब भ म य व र ल
श ष स ह अं अः

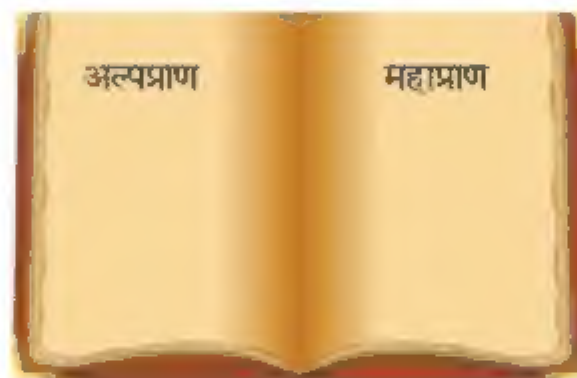

02. සංස්කෘත ස්වර අක්ෂරමාලාව අධ්‍යයනයෙන් පහත දක්වා ඇති අක්ෂර නියමිත ස්ථානවල යොදන්න.

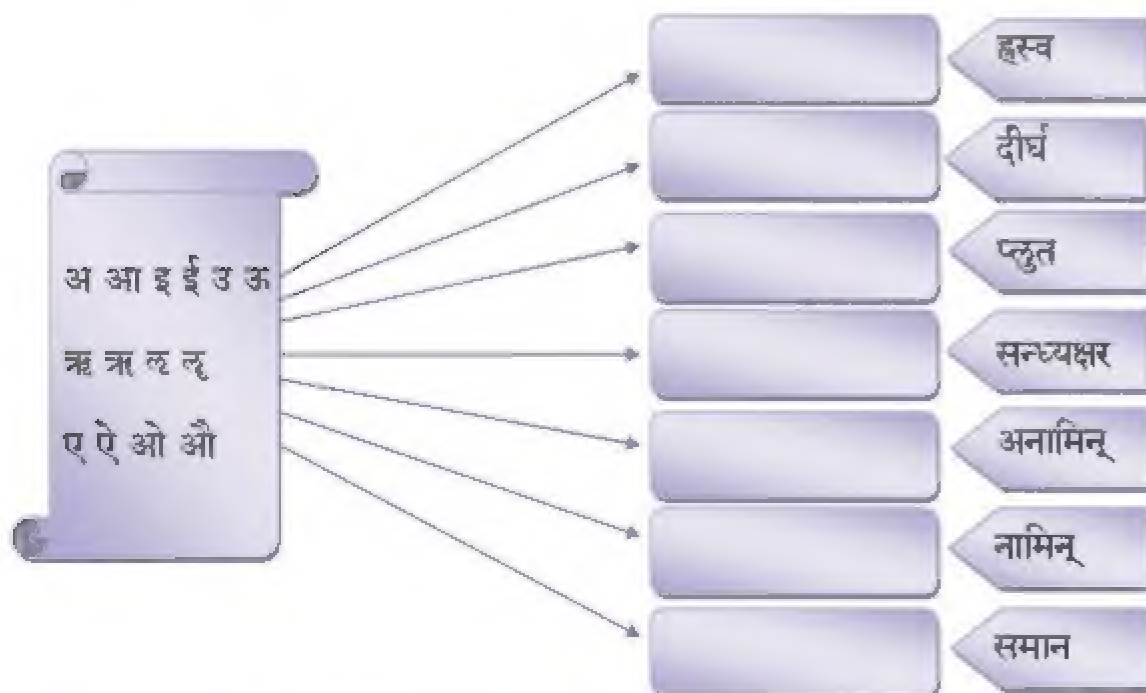

ක්‍රියාකාරකම 1.2

01 [illegible]
සම්පූර්ණ කරන්න.

[illegible]						
[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

02 [illegible]

क ख ग
घ ङ च छ ज
झ ञ ट ठ ड ढ ण त थ द
ध न प फ ब भ म य व र ल
श ष स ह
अं अः

[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]

[illegible]

ए ऐ ओ औ सन्ध्यक्षराणि	
अवर्जा नामिनः	
कुचुटुतुपुवर्गाः	
अ इ उ ऋ ऌ समानाः	
यरलवा अन्तःस्थाः	
शषसहा ऊष्माणः	
वर्णशिरो बिन्दुरनुस्वारः	
अः इति विसर्जनीयः	
मुखनासिकाभ्यामुच्चार्यमाणो वर्णोऽनुनासिकः	

वर्णमालागीतम् ।

कमलं विकसति सुन्दरसरसी
क ख ग घ ङ ॥
चटकः गायति चिव् चिव् गीतम्
च छ ज झ ञ ॥
टण् टण् नादं करोति घण्टा
ट ठ ड ढ ण ॥
तरुवर शाखाः हरिताः हरिताः
त थ द ध न ॥
पश्यत पश्यत – लघु लघु मत्स्यान्
प फ ब भ म ॥
यत्र तत्र रे चित्रपतङ्गाः
य र ल व ॥
शशकशावको धावति कूर्जति
श ष स ह ॥
पठन्तु सर्वे – वदन्तु सर्वे
क च ट त प ॥
क ख ग घ ङ – च छ ज झ ञ
ट ठ ड ढ ण – त थ द ध न
प फ ब भ म
य र ल व – श ष स ह
पठन्तु सर्वे – वदन्तु सर्वे
क च ट त प
कण्ठे कण्ठे सदैव भवतु वर्णानां माला ।
मालां धृत्वा गायामः रे लल् लल् लल् ला ॥

अङ्गारः शतधौतेन मलिनत्वं न मुञ्चति ।
[illegible]
[illegible]

अधो घटो घोषमुपैति नूनम् ।
[illegible]
[illegible]

02
පාඩම
द्वितीयः पाठः

समागमः सापगमः ।

අප ඉගෙන ගන්නා සංස්කෘත භාෂාවත් සමග සිංහල හා පාලි භාෂා ඉගෙනීම පහසු කරගැනීමට ද උපකාරී වේ. අප භාවිත කරන මිශ්‍ර සිංහල හෝඩියේ පාලි හා සංස්කෘත භාෂාවල ස්වර [illegible] පාලි [illegible] හා සංස්කෘත [illegible] සිංහල හෝඩියට එකතු කිරීමෙන් එය සිංහල හෝඩිය සම්පූර්ණ වෙයි. පාලි හෝඩියේ ස්වර [illegible] සිංහල හෝඩියේ ස්වර [illegible] ඇති බව සැලකිය යුතු ය.

සංස්කෘත, සිංහල, පාලි භාෂාවල ස්වර අක්ෂර සංසන්දනය

සිංහල ස්වර 18	සිංහල හෝඩියේ ස්වර	අ	ආ	ඇ	ඈ	ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ	එ	ඒ	ඓ	ඔ	ඕ	ඖ
සංස්කෘත ස්වර 14	සංස්කෘත හෝඩිය	අ	ආ			ඉ	ඊ	උ	ඌ	ඍ	ඎ	ඏ	ඐ		ඒ	ඓ		ඕ	ඖ
	දේවනාගරී ස්වර	अ	आ	-	-	इ	ई	उ	ऊ	ऋ	ॠ	ऌ	ॡ		ए	ऐ	-	ओ	औ
පාලි 08	පාලි හෝඩියේ ස්වර	අ	ආ			ඉ	ඊ	උ	ඌ					එ			ඔ		

- සිංහල භාෂාවේ ඇති ඇ, ඈ, එ, ඔ යන ස්වර සංස්කෘත භාෂාවේ දක්නට නොලැබේ.

- පාලි භාෂාවේ ඇ, ඈ, ඍ, ඎ, ඏ, ඐ, ඓ, ඖ යන ස්වර දක්නට නොලැබේ.

සංස්කෘත, සිංහල, පාලි භාෂාවල ව්‍යඤ්ජන අක්ෂර සංසන්දනය

සිංහල ව්‍යඤ්ජන 42	සිංහල ශබ්ද හා රූපය	ක	ඛ	ග	ඝ	ඞ	ච	ඡ	ජ	ඣ	ඤ	ට	ඨ	ඩ	ඪ	ණ	ත	ථ	ද
		ධ	න	ප	ඵ	බ	භ	ම	ය	ර	ල	ව	ශ	ෂ	ස	හ	ළ	ෆ	
		ඟ	ඦ	ඬ	ඳ	ඹ	ං	ඃ											
සංස්කෘත ව්‍යඤ්ජන 35	සංස්කෘත ශබ්දය	ක	ඛ	ග	ඝ	ඞ	ච	ඡ	ජ	ඣ	ඤ	ට	ඨ	ඩ	ඪ	ණ	ත	ථ	ද
	සංස්කෘත රූපය	क	ख	ग	घ	ङ	च	छ	ज	झ	ञ	ट	ठ	ड	ढ	ण	त	थ	द
	සංස්කෘත ශබ්දය	ධ	න	ප	ඵ	බ	භ	ම	ය	ර	ල	ව	ශ	ෂ	ස	හ	ං	ඃ	
	සංස්කෘත රූපය	ध	न	प	फ	ब	भ	म	य	र	ल	व	श	ष	स	ह	अं	अः	
පාලි ව්‍යඤ්ජන 33	පාලි ශබ්ද හා රූපය	ක	ඛ	ග	ඝ	ඞ	ච	ඡ	ජ	ඣ	ඤ	ට	ඨ	ඩ	ඪ	ණ	ත	ථ	ද
		ධ	න	ප	ඵ	බ	භ	ම	ය	ර	ල	ව	ස	හ	ළ	ං			

- සිංහල භාෂාවේ ඇති සඤ්ඤක අක්ෂර ඟ ඦ ඬ ඳ ඹ හා ෆ යන අක්ෂර සංස්කෘතයට ඇතුළත් නොවේ.

- ළ අක්ෂරය හා ෆ අක්ෂරය සංස්කෘත භාෂාවට ඇතුළත් නොවේ.

- පාලි භාෂාවේ ශ ෂ යන අක්ෂර ඇතුළත් නොවන අතර ඟ ඦ ඬ ඳ ඹ යන අක්ෂර ද ඇතුළත් වී නැත.

	සිංහල	පාලි	සංස්කෘත
ස්වර	8	08	14
ව්‍යඤ්ජන	42	33	35

ප්‍රත්‍යාහාර වර්ණමාලාව

පාණිනි අක්ෂරමාලාවේ අක්ෂර සංක්ෂිප්ත ලෙස දැක්වීම සඳහා යොදාගත් ක්‍රමය ප්‍රත්‍යාහාර ක්‍රමය ලෙස හැඳින්වේ. මෙහි දී ලබන වර්ණ සමූහයේ මුල් අක්ෂරය හා අග අක්ෂරය එක් කිරීමෙන් ප්‍රත්‍යාහාරය නම් කෙරෙයි. මේ සඳහා සංස්කෘත අක්ෂරමාලාව පෙළගස්වා ඇත්තේ මෙසේ ය.

प्रत्याहार अक्षरमाला ।

अ आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ ॡ ए ऐ ओ औ
ह य व र ल ञ ण न ङ म
झ ढ ध घ भ ज ड द ग ब
ख फ छ ठ थ च ट त क प
श ष स

[illegible]

[illegible] ප්‍රත්‍යාහාරය	य व र
[illegible] ප්‍රත්‍යාහාරය	ण न ङ
[illegible] ප්‍රත්‍යාහාරය	आ इ ई उ ऊ ऋ ॠ ऌ ॡ ए ऐ ओ औ ह य व र ल ञ ण न ङ म झ ढ ध घ भ ज ड द ग
[illegible] ප්‍රත්‍යාහාරය	य व र ल ञ ण न ङ म झ ढ ध घ भ ज ड द ग ब ख फ छ ठ थ च ट त क प श ष
[illegible] ප්‍රත්‍යාහාරය	ट त क

සංයුක්තාක්ෂර

[illegible] ක්‍රම අනුගමනය කළ හැකි ය.

පළමු ක්‍රමය

- [illegible] (स, ग, म, य) [illegible]

म् + प = म्प > दम्पती   प् + त = प्त > गुप्त
ग् + न = ग्न > लग्नवेला

දෙවන ක්‍රමය

- [illegible] [क, फ] [illegible] ලිවිය යුතු වේ

क्‌ + क = क्क / क्क

क्‌ + फ = क्फ

තෙවන ක්‍රමය

- [illegible] මත එකක් සිටින ලෙස ලියනු ලැබේ.

द्‌+ द्‌ = द्द   ङ्‌+ क = ङ्क > अङ्क

ट्‌+ ट = ट्ट

සිව්වන ක්‍රමය

- ඇතැම් අකුරු සංයුක්ත වන විට එම අකුරුවල ස්වරූපය සම්පූර්ණයෙන් ම වෙනස් වේ

क्‌+ ष = क्ष > दक्ष   ज्‌+ न = ज्ञ > ज्ञानी

त्‌+ र = त्र > नेत्र   द्‌ + म = द्म > पद्म

- [illegible] र्‌ [illegible]

र्‌+ क = र्क > अर्क   र्‌+ मा = र्मा > वर्मा

र्‌+ प = र्प > दर्प   र्‌+ मो = र्मो > धर्मो

- ව්‍යඤ්ජනයකට පරව සිටි र කාරය රකාරාංශය ලෙස පත්වේ

स्‌+ र = स्र > स्रवति   द्‌+ र = द्र > ओद्र

ट्‌ + र = ट्र > दंष्ट्रा

එකතු වීමේ දී විශේෂ රූප ගන්නා සංයුක්තාක්ෂර								
न्न න්න	क्क ක්ක	क्ष ක්ෂ	ज्ञ ඥ	त्त ත්ත	त्र ත්‍ර	द्ध ද්ධ	द्य ද්‍ය	श्च ශ්ච
श्र ශ්‍ර	श्व ශ්ව	स्त्र ස්ත්‍ර	श्न ශ්න					
ය හා ර සම්බන්ධ වීමේ දී යංශය හා රකාරාංශය යෙදෙන සංයුක්තාක්ෂර								
र्क ර්ක	र्ख ර්ඛ	र्ग ර්ග	र्घ ර්ඝ	र्च ර්ච	र्ज ර්ජ	र्ण ර්ණ	र्त ර්ත	र्थ ර්ථ
र्द ර්ද	र्ध ර්ධ	र्प ර්ප	र्भ ර්භ	र्म ර්ම	र्श ර්ශ	र्ष ර්ෂ	क्र ක්‍ර	ग्र ග්‍ර
घ्र ඝ්‍ර	ज्र ජ්‍ර	ट्र ට්‍ර	ड्र ඩ්‍ර	ठ्र ඨ්‍ර	ढ्र ඪ්‍ර	त्र ත්‍ර	द्र ද්‍ර	ध्र ධ්‍ර
प्र ප්‍ර	ब्र බ්‍ර	भ्र භ්‍ර	म्र ම්‍ර	व्र ව්‍ර	श्र ශ්‍ර	स्र ස්‍ර	ह्र හ්‍ර	

ක්‍රියාකාරකම 2.1

1. [illegible]

අ ආ ඇ ඈ ඉ ඊ උ ඌ ඍ ඎ ඏ ඐ එ ඒ ඓ ඔ ඕ ඖ (අං) (අඃ)

ක ඛ ග ඝ ඞ ච ඡ ජ ඣ ඤ ට ඨ ඩ ඪ ණ ත

ථ ද ධ න ප ඵ බ භ ම ය ර ල ව ශ ෂ ස හ

ළ ෆ ඟ ඦ ඬ ඳ ඹ

සංස්කෘත භාෂාවේ දක්නට
නොමැති අකුරු

02 [illegible]
නියමිත ස්ථානවල යොදන්න.

अच प्रत्याहार	हस प्रत्याहार	अल प्रत्याहार	हल प्रत्याहार
खस प्रत्याहार	चय प्रत्याहार	ञम प्रत्याहार	झभ प्रत्याहार

ක්‍රියාකාරකම 2.2

01 පහත සඳහන් ඡේදය නාගරී අක්ෂර භාවිත කර ලියන්න.

[illegible] විශ්වසනීයත්වය සලකති.

[illegible] විකාශය අති අවිරුද්ධ කරති.

[illegible] භාවිත කරති.

[illegible] සලකනීයම්.

02 ඉහත සඳහන් ඡේදය [illegible] අක්ෂරය පාටින් ඉරක් අඳින්න

මහාප්‍රාණාක්ෂර සහිත වචන	අනුනාසිකාක්ෂර සහිත වචන	ඌෂ්මාක්ෂර සහිත වචන	අනුස්වාරය සහිත වචන	වංගාන්තාක්ෂර සහිත වචන

ක්‍රියාකාරකම 13

• සංයුක්තාක්ෂර පිළිබඳ ව [illegible] වගුව පුරවන්න

දේවනාගරියේ දී සංයුක්ත වන අක්ෂර	සිංහලයේ දී සංයෝග වන අක්ෂර	සංයෝග වීමේ දී විශේෂ රූප ගන්නා අක්ෂර

आपत्काले च कष्टेऽपि नोत्साहस्त्यज्यते बुधैः।

ආපත්කාලේ ච කෂ්ටේපි නෝත්සාහස්ත්‍යජ්‍යතේ බුධෛඃ

විපතේදී ත් දුකෙහිදී ත් නුවණැත්තන් උත්සාහය අත් නොහරිති.

आपत्काले तु संप्राप्ते यन्मित्रं मित्रमेव तत्।

ආපත්කාලේ තු සම්ප්‍රාප්තේ යන්මිත්‍රං මිත්‍රමේව තත්

විපතේ දී සිටින මිත්‍රයා නියම මිත්‍රයා වේ

आरब्धा ह्यममामिव किं धीरैस्त्यज्यते क्रिया।

ආරබ්ධා [illegible] කිං ධීරෛස්ත්‍යජ්‍යතේ ක්‍රියා

[illegible] අත් හරින ද?

03
පාඩම
तृतीयः पाठः

धर्मात् प्रभवते सुखम् ।

විභක්ති [illegible] යනු ප්‍රථමා විභක්තියෙහි උපවිභක්තියකි.

ස්වරාන්ත නාම

[illegible]

පළමු පියවර

[illegible]

උදාහරණ:-

अकारान्त	अज - गज - अग्रज - अनुज - बालक सारमेय - बिडाल - विहग - शुक - मधुप व्याघ्र - सिंह - वृक्ष - सूर्य - चन्द्र
इकारान्त	मुनि - कपि - रवि - कवि - अहि - अग्नि
उकारान्त	गुरु - साधु - भानु - राहु - केतु
ऋकारान्त	पितृ - भ्रातृ
	शास्तृ

පහත වගුව ඇසුරෙන් ඉහත ශබ්ද වරනගනු.

एकवचन						
	विभक्ति	अ	इ	उ	ऋ	सूत्र
०१	प्रथमा	.	:	.	आ	
०२	द्वितीया	म्	म्	म्	र म्	म्
०३	तृतीया	एन	ना	ना	त्रा	[illegible]
०४	चतुर्थी	आय	ये	वे	ए	[illegible]
०५	पञ्चमी	आन्	एः	ओ	उ	[illegible]
०६	षष्ठी	स्य	एः	ओः	उ	[illegible]
०७	सप्तमी	ए	औ	औ	रि	[illegible]

ක්‍රියාකාරකම 1

ඇගයීම 1

• [illegible]

උදාහරණ:-

	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]	[illegible]
०१	प्रथमा	अग्रज	मुनि	गुरु	पितरः
०२	द्वितीया	अग्रजम्	मुनिम्	गुरुम्	पितरम्
०३	तृतीया	अग्रजेन	मुनिना	गुरुणा	पित्रा
०४	चतुर्थी	अग्रजाय	मुनये	गुरवे	पित्रे
०५	पञ्चमी	अग्रजात्	मुनेः	गुरोः	पितुः
०६	षष्ठी	अग्रजस्य	मुनेः	गुरोः	पितुः
०७	सप्तमी	अग्रजे	मुनौ	गुरौ	पितरि

අභ්‍යාසය 2

- ඉහත පාඩම ඇසුරෙන් පහත වගුවේ හිස්තැන් පුරවන්න.

	विभक्ति	बिडाल	कपि	साधु	भ्रातृ
०१	प्रथमा	बिडालः		साधुः	भ्रातरः
०२	द्वितीया				भ्रातरम्
०३	तृतीया		कपिना		
०४	चतुर्थी	बिडालाय		साधवे	
०५	पञ्चमी	बिडालात्		साधोः	
०६	षष्ठी		कपेः		भ्रातुः
०७	सप्तमी				भ्रातरि

අභ්‍යාසය 3

- [illegible]

द्विवचन						
	विभक्ति	अ	इ	उ	ऋ	सूत्र
०१	प्रथमा	औ	ई	ऊ	रौ	[illegible]
०२	द्वितीया	औ	ई	ऊ	रौ	[illegible]
०३	तृतीया	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्
०४	चतुर्थी	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्
०५	पञ्चमी	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्	भ्याम्
०६	षष्ठी	योः	योः	त्रोः	त्रोः	[illegible]
०७	सप्तमी	योः	योः	त्रोः	त्रोः	[illegible]

[illegible] 2

द्विवचन						
	विभक्ति	बिडाल	कपि	साधु	भ्रातृ	सूत्र
०१	प्रथमा	बिडालौ	कपी	साधू	भ्रातरौ	औ
०२	द्वितीया	बिडालौ	कपी	साधू	भ्रातरौ	औ
०३	तृतीया	बिडालाभ्याम्	कपिभ्याम्	साधुभ्याम्	भ्रातृभ्याम्	भ्याम्
०४	चतुर्थी	बिडालाभ्याम्	कपिभ्याम्	साधुभ्याम्	भ्रातृभ्याम्	भ्याम्
०५	पञ्चमी	बिडालाभ्याम्	कपिभ्याम्	साधुभ्याम्	भ्रातृभ्याम्	भ्याम्
०६	षष्ठी	बिडालयोः	कप्योः	साध्वोः	भ्रात्रोः	ओः
०७	सप्तमी	बिडालयोः	कप्योः	साध्वोः	भ्रात्रोः	ओः

[illegible] 4

- [illegible]

द्विवचन					
	विभक्ति	अग्रज	मुनि	गुरु	पितृ
०१	प्रथमा	अग्रजौ	मुनी		
०२	द्वितीया			गुरू	
०३	तृतीया	अग्रजाभ्याम्			पितृभ्याम्
०४	चतुर्थी		मुनिभ्याम्		
०५	पञ्चमी			गुरुभ्याम्	
०६	षष्ठी		मुन्योः		पित्रोः
०७	सप्तमी	अग्रजयोः		गुर्वोः	

ක්‍රියාකාරකම [illegible]

बहुवचन

	विभक्ति	अ	इ	उ	ऋ	सूत्र
०१	प्रथमा	आः	यः	वः	रः	[illegible]
०२	द्वितीया	आन्	ईन्	ऊन्	ॠन्	[illegible]
०३	तृतीया	ऐः	भिः	भिः	भिः	[illegible]
०४	चतुर्थी	एभ्यः	भ्यः	भ्यः	भ्यः	[illegible]
०५	पञ्चमी	एभ्यः	भ्यः	भ्यः	भ्यः	[illegible]
०६	षष्ठी	आनाम्	नाम्	नाम्	नाम्	नाम्
०७	सप्तमी	एषु	षु	षु	षु	षु

[illegible]

- [illegible]
- ඉහත වගුව ඇසුරෙන් පහත වගුවේ හිස්තැන් පුරවන්න.

बहुवचन

	विभक्ति	बिडाल	कपि	साधु		सूत्र
०१	प्रथमा	बिडालाः		साधवः		[illegible]
०२	द्वितीया		कपीन्		पितॄन्	[illegible]
०३	तृतीया	बिडालैः		साधुभिः		[illegible]
०४	चतुर्थी		कपिभ्यः			[illegible]
०५	पञ्चमी	बिडालेभ्यः			पितृभ्यः	[illegible]
०६	षष्ठी		कपीनाम्		पितॄणाम्	नाम्
०७	सप्तमी	बिडालेषु		साधुषु		षु

अ इ उ ऋ - पुंल्लिङ्गिक

[illegible]	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथमा	, आ	औ ई ऊ	आयवर
द्वितीया	म्	औ ई ऊ	ध न्
तृतीया	एन नाना ना	भ्याम्	ए भि
चतुर्थी	आय ये वे ए	भ्याम्	भ्य
पञ्चमी	आत् ए ओ उ	भ्याम्	भ्य
षष्ठी	स्य ए ओः उः	ओ	नाम्
सप्तमी	ए औ रि	ओ	षु

स्वरान्त - स्त्रीलिङ्गिकनाम

आ ई ऊ [illegible]

आकारान्त	माला - शाला - लङ्का - गंगा - वनिता - कन्या
ईकारान्त	नदी - देवी - कुमारी
ऊकारान्त	वधू

ක්‍රියාකාරකම 8

- वनिता [illegible]

	विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
०१	प्रथमा	[illegible]	ए	[illegible]
०२	द्वितीया	[illegible] म्	ए	[illegible]
०३	तृतीया	[illegible]	भ्याम्	भिः
०४	चतुर्थी	[illegible] यै	भ्याम्	भ्य
०५	पञ्चमी	[illegible] याः	भ्याम्	[illegible] भ्य
०६	षष्ठी	[illegible] याः	[illegible]	[illegible] नाम्
०७	सप्तमी	[illegible] याम्	[illegible]	[illegible] सु

ක්‍රියාකාරකම 7

- ඉහත පාඩමේ දැක්වෙන माला ශබ්දය සියලු විභක්තීන් හි වරනගන්න

ක්‍රියාකාරකම 8

- සංස්කෘතයට පරිවර්තනය කරන්න

1 වනිතාවෝ .... 2 ගැහැනු ළමයි ....

3 වැල් වලින් .... 4 කන්‍යාවට ....

5 වනිතාවන්ගේ .... 6 කන්‍යාවන් කෙරෙහි ....

7 ගංගාවන්හි .... 8 ගැහැනු ළමයින ....

9 ගැහැනු ළමයින්ට .... 10 කන්‍යාවන් විසින් ....

- පහත රූපයන්ට අදාළ විභක්තිය ලියන්න.

१. मालाम् .... २. कन्याभिः ....

३. लतया .... ४. लङ्कायाम् ....

५. कन्यानाम् .... ६. लतासु ....

७. मालयोः .... ८. गङ्गासु ....

९. वनिताः .... १० मालाभ्याम् ....

ईकारान्त – ऊकारान्त ශබ්ද

	विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
०१	प्रथमा	ः	औ	यः वः
०२	द्वितीया	ीम्	औ	ीः
०३	तृतीया	या / वा	ीभ्याम्	ीभिः
०४	चतुर्थी	ीये / वे	ीभ्याम्	भ्यः
०५	पञ्चमी	ीयाः / वाः	ीभ्याम्	ीभ्यः
०६	षष्ठी	ीयाः / वाः	ओः	ीनाम्
०७	सप्तमी	ीयाम् / वाम्	ओः	षु

ईकारान्त [illegible]
उकारान्त [illegible] या - ये - याः - याः - याम् [illegible] नदी [illegible] वधू
ශබ්දයන්හි ඒකවචන රූප ලියන්න

ई	ऊ	
नद्या	वध्वा	आ
नद्यै	वध्वै	ऐ
नद्याः	वध्वाः	आः
नद्याः	वध्वाः	आः
नद्याम्	वध्वाम्	आम्

- कुमारी සහ देवी යන ශබ්දයන්හි එකවචන රූප ලියන්න.
- नदी සහ वधू [illegible]

[illegible]

	विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
०१	प्रथमा	[illegible]	ए /औ	[illegible]
०२	द्वितीया	[illegible] म्	ए /औ	[illegible]
०३	तृतीया	आ	[illegible] भ्याम्	भि[illegible]
०४	चतुर्थी	ए	[illegible] भ्याम्	[illegible] भ्यः
०५	पञ्चमी	आ[illegible]	[illegible] भ्याम्	भ्यः
०६	षष्ठी	आ[illegible]	ओः	[illegible] नाम्
०७	सप्तमी	आम्	ओ[illegible]	[illegible]षु

ऋकारान्त स्त्रीलिङ्ग

मातृ - स्वसृ - दुहितृ [illegible] पितृ - भ्रातृ [illegible]

	द्वितीया विभक्ति		
पुरुषलिङ्गिक	पितरम्	पितरौ	पितॄन्
स्त्रीलिङ्गिक	मातरम्	मातरौ	मातॄः

අභ්‍යාසය 10

- පහත සඳහන් मातृ ශබ්දයෙහි හිස්තැන් පුරවන්න.
- ඒ හිස්තැන්වල රූපයන්හි සිංහල අර්ථ ලියන්න.

मातृ

	विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
०१	प्रथमा			
०२	द्वितीया	मातरम्		
०३	तृतीया	मात्रा		मातृभिः
०४	चतुर्थी			
०५	पञ्चमी			
०६	षष्ठी		मात्रोः	
०७	सप्तमी	मातरि		मातृषु

स्वरान्त - नपुंसकलिङ्गिकनाम

अकारान्त	पुस्तक - पीठ - पुष्प - पात्र - नेत्र - भाजन - गृह - वन
इकारान्त	[illegible]
उकारान्त	[illegible]

अकारान्त - पुष्प

पुष्प

	विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
०१	प्रथमा	पुष्पम्	पुष्पे	पुष्पाणि
०२	द्वितीया	पुष्पम्	पुष्पे	पुष्पाणि
०३	तृतीया සිට सप्तमी	[illegible]		

- සුදුසු පරිදි හිස්තැන් පුරවන්න.

	द्वितीया एकवचन	तृतीया बहुवचन	चतुर्थी द्विवचन	पञ्चमी एकवचन	षष्ठी बहुवचन	सप्तमी एकवचन
नेत्र						
पात्र						
गृह						
पीठ						
पुस्तक						

उदारचरितानां तु वसुधैव कुटुम्बकम् ।
උදාරචරිතානාං තු වසුධෛව කුටුම්බකම්
උතුම් චරිත ඇත්තවුන්ට මුළු ලොව එක ම පවුලකි

उद्यमेन हि सिध्यन्ति कार्याणि न मनोरथैः ।
උද්‍යමේන හි සිද්ධ්‍යන්ති කාර්‍යාණි න මනෝරථෛඃ
කාර්යයෝ සිදුවන්නේ උත්සාහයෙනි මනෝරථයෙන් නොවේ

उपदेशो हि मूर्खाणां प्रकोपाय न शान्तये ।
උපදේශෝ හි මූර්ඛාණාං ප්‍රකෝපාය න ශාන්තයේ
මෝඩයින්ට උපදෙස් දීම ඔවුන්ගේ කෝපය පිණිස මිස සැනසීම පිණිස නොවේ

04
පාඩම
चतुर्थः पाठः।

अपि सर्वं कुशलम्।

[illegible]
क् - ख् - च् - ज् - त् - द् - ध् - न् - र् - व् - भ् - स् - श् [illegible] විශේෂයෙන් ලිංගත්‍රයෙහි ම යෙදේ

पुरुषलिङ्ग	पुंस् - चित्रलिख् - भिषज् - मरुत् - गुणवत् - राजन् - विद्वस् - द्विपाद्
स्त्रीलिङ्ग	वाच् - सरित् - समिध् - सम्पद् - विपद् - क्षुध् - द्वार्
नपुंसकलिङ्ग	सर्वशक् - सुवाच् - असृज् - सद्मन् - वार् - मनस् - आयुष्

[illegible]
ඒකවචනයෙහි පමණක් දක්නට ලැබේ.

हसान्त	
	प्रथमाविभक्ति एकवचन
क् - ख् - च् - ज् [illegible]	[illegible]
त् - द् - ध्	[illegible]
र्	
व् - भ्	[illegible]

අභ්‍යාසය 01

01. පහත ශබ්දයන්හි ප්‍රථමා විභක්ති ඒකවචන රූප ලියන්න.

चित्रलिख् - भिषज् - मरुत् - सरित् - द्विपाद्
जलमुच् - सुवाच् - वणिज् - विपद् - समिध् - द्वार्

හලන්ත ශබ්ද අතර न් කාරාන්ත ශබ්දයන්හි ප්‍රථමා විභක්ති ඒකවචනයේ අන්තයෙහි ඇති न් ලොප් වේ. එසේ ම ඊට පෙර ඇති ස්වරය දීර්ඝ වේ.

උදාහරණ

राजन् - राजा
आत्मन् - आत्मा

අභ්‍යාසය 02

- महिमन् - ब्रह्मन् - तक्षन् - करिन् - दण्डिन् - धनिन् - हस्तिन् - विद्यार्थिन् යන ශබ්දයන්හි ප්‍රථමා විභක්ති ඒකවචන රූප ලියන්න.

न් කාරාන්ත ශබ්ද වශයෙන් ද සලකනු ලබන विद्वस् ශබ්දය, विद्वान् ලෙස ද पुंस् ශබ්දය, पुमान् ලෙස ද ප්‍රථමා විභක්ති ඒකවචනයෙහි වරනැගේ.

ලිංගත්‍රයෙහි ම පහත දැක්වෙන ස්ථානයන්හි එක ම ආකාර ප්‍රත්‍යය භාවිත වේ.

एकवचन			
द्वितीया	अम्	मरुतम्	भिषजम्
तृतीया	आ	मरुता	भिषजा
चतुर्थी	ए	मरुते	भिषजे
पञ्चमी	अः	मरुतः	भिषजः
षष्ठी	अः	मरुतः	भिषजः
सप्तमी	इ	मरुति	भिषजि

අභ්‍යාසය 03

- [illegible]

चित्रलिख् - भिषज् - मरुत् - गुणवत् - द्विपाद् - जलमुच् - सुवाच् - वणिज् - विपद् - द्वार्

- උදාහරණ රටාවට අනුව හිස්තැන් පුරවන්න.

		एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
			औ	अः
०१	मरुत्	✓	मरुतौ	मरुतः
०२	वाच्	✓		
०३	विपद्	✓		
०४	सरित्	✓		
०५	द्विपाद्	✓		
०६	समिध्	✓		
०७	द्वार्	✓		

- [illegible] හිස්තැන් පුරවන්න.

	द्वितीयाविभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
		अम्	औ	अः
०१	मरुत्	मरुतम्	मरुतौ	मरुतः
०२	वाच्			
०३	चित्रलिख्			

०४	सरित्			
०५	द्विपाद्			
०६	समिध्			
०७	द्वार्			
०८	भिषज्			
०९	सर्वशक्			
१०	विपद्			

स् [illegible] - **विद्वस्** [illegible] **पुंस्** [illegible] **विदुषः** - **पुंसः** [illegible] **राजन्** [illegible] **राज्ञः** [illegible]

विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
तृतीया	आ	भ्याम्	भिः
चतुर्थी	ए	भ्याम्	भ्यः
पञ्चमी	अः	भ्याम्	भ्यः
षष्ठी	अः	ओः	आम्
सप्तमी	इ	ओः	सु षु

[illegible] අක්ෂර වෙනස් වේ.

क् - ख् - घ् - ज्	→	ग्
त् - ध्	→	द्
न्	→	(न् [illegible])
र्	→	र्

අභ්‍යාසය 04

- ඉහත විතින්ට අනුව පහත දී ඇති වගුව සම්පූර්ණ කරන්න.

	तृतीया द्विवचन	चतुर्थी बहुवचन	पञ्चमी द्विवचन	षष्ठी बहुवचन	सप्तमी द्विवचन
सर्वशक्					
भिषज्					
मरुत्					
राजन्					
वाच्					
सरित्					
सम्पद्					
द्वार्					
द्विपाद्					
समिध्					

हसान्त - नपुंसकलिङ्गिकनाम

विभक्ति	एकवचन	द्विवचन	बह्वचन
प्रथमा	[illegible]	ई	इकार सहित - जस् - आदेश
द्वितीया	[illegible]		
[illegible]			

- උදාහරණයට අනුව හිස්තැන් පුරවන්න.

सर्वशक्	-	सर्वशक्	सर्वशकी	सर्वशाङ्कि
असृज्	-	असृज्	....	असृञ्जि
सुवाच्	-	....	....	....
हरित्	-	....	....	....
मुह्यत्	-	....	....	....
चरत्	-	....	....	....

ප්‍රතිපෝෂණ

- පහත ශබ්දයන්හි ද්විතීයා විභක්ති බහුවචන රූපය ලියන්න.

वृक्ष - रवि - भानु - दुहितृ - जामातृ - कर्तृ - पुस्तक - देवी - गङ्गा - वधू

- පහත සඳහන් ශබ්දයන්හි විභක්තිය හා වචනය ලියන්න.

अग्रजैः - मुनीनाम् - धेन्वै - पुत्रेभ्यः - शुकम् - देव्यः - लतायाम् - भान्वोः - बिडालेषु - वधूः

- සුදුසු පරිදි හිස්තැන් පුරවන්න.

	प्रथमा एकवचन	द्वितीया बहुवचन	तृतीया एकवचन	चतुर्थी बहुवचन	सप्तमी एकवचन
सुवाच् -	....	....	....	....	....
द्विपाद् -	....	....	....	....	....
राजन् -	....	....	....	....	....
समिध् -	....	....	....	....	....
सर्वशक् -	....	....	....	....	....
मरुत् -	....	....	....	....	....

द्वार् -
ब्रह्मन् -
असृज् -
भिषज् -
विद्वस् -
पुंस् -

उष्णो दहति चाङ्गार शीतः कृष्णायते करम्।
(උෂ්ණෝ දහති චාඞ්ගාර ශීතඃ කෘෂ්ණායතෙ කරම්)
(උණුවූ අඟුරු අත දවයි සිසිල් වූ අඟුරු අත කළු කරයි)

कणशः क्षणशश्चैव विद्यामर्थं च साधयेत्।
කණශඃ ක්ෂණශශ්චෛව විද්‍යාමර්ථං ච සාධයෙත්
[illegible]

क पर प्रियवादिनाम्?
ක පර ප්‍රියවාදිනාම්?
[illegible]

05
පාඩම
पञ्चमः पाठः ।

अस्ति कश्चिद्वाग्विशेषः ?

වර්තමාන කාලය ලට් (පරස්මෛපද)

වර්තමාන කාලය සඳහා සංස්කෘත භාෂාවේ [illegible] ක්‍රියා වර්තමාන ක්‍රියා නමින් හැඳින්වේ [illegible] ලට් [illegible] දැක්වෙන්නේ වර්තමාන ක්‍රියාපදයි.

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැඟීම

	एक	द्वि	वहु	एक	द्वि	वहु
प्रथम	ति	तः	न्ति	पठति	पठतः	पठन्ति
मध्यम	सि	थः	थ	पठसि	पठथः	पठथ
उत्तम	मि	वः	मः	पठामि	पठावः	पठामः

එහි සිංහල අර්ථය

පුරුෂ	ඒකවචන	ද්විවචන	බහුවචන
ප්‍රථමපුරුෂ	පාඩම කියවයි	දෙදෙනා පාඩම කියවති	පාඩම කියවති
මධ්‍යමපුරුෂ	පාඩම කියවහි	දෙදෙනා පාඩම කියවහු	පාඩම කියවහු
උත්තමපුරුෂ	පාඩම කියවමි	දෙදෙනා පාඩම කියවමු	පාඩම කියවමු

වර්තමාන කාලය ලට් (ආත්මනේපද)

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැගීම

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	ते	इते	अन्ते	भाषते	भाषेते	भाषन्ते
मध्यम	से	इथे	ध्वे	भाषसे	भाषेथे	भाषध्वे
उत्तम	इ	वहे	महे	भाषे	भाषावहे	भाषामहे

පරස්මෛපදයෙහි හා ආත්මනේපදයෙහි භාවිතවන ධාතු යෙදෙන ආකාරය හඳුනා ගනිමු.

१ बालिका ओदनं पचति। बालिका भक्तं पचते। (ගැහැණු ළමයා බත් පිසියි)

२ याचकः अन्नं याचति। याचकः अन्नं याचते। (යාචකයා බත් ඉල්ලයි)

३ छात्रः गृहकार्यं करोति। छात्रः गृहकार्यं कुरुते। (සිසුවා ගෙදර වැඩ කරයි)

पच् > पचति। / पचते। (පිසයි)

लिख् > लिखति। ~~लिखते।~~ (ලියයි)

चल् > चलति। ~~चलते।~~ (ඇවිදියි)

याच् > याचति। / याचते। (ඉල්ලයි)

पठ् > पठति। ~~पठते।~~ (කියවයි)

लभ् > ~~लभति।~~ लभते। (ලබයි)

ක්‍රියාකාරකම 01

01 ඉහතින් දැක්වෙන ලට් ලකාරයට අනුව පහත ක්‍රියාපද වරනඟන්න.

अटति [illegible]	भ्रम्यति [illegible]	इच्छति [illegible]	कथयति [illegible]
चलति [illegible]	क्षाम्यति [illegible]	कृन्तति [illegible]	पूजयति [illegible]
जीवति [illegible]	नश्यति [illegible]	क्षिपति [illegible]	छादयति [illegible]
रक्षति [illegible]	शाम्यति [illegible]	लिम्पति [illegible]	भूषयति [illegible]
व्रजति [illegible]	शुष्यति [illegible]	विशति [illegible]	प्रीणयति [illegible]
हसति [illegible]	नृत्यति [illegible]	स्मरति [illegible]	क्षालयति [illegible]
चुम्बति [illegible]	शृणोति [illegible]	सृजति [illegible]	पृच्छति [illegible]
जनयति [illegible]	मुष्णाति [illegible]	वर्णयति [illegible]	पालयति [illegible]
पुनाति [illegible]	गृह्णाति [illegible]	जानाति [illegible]	बध्नाति [illegible]
प्रीणाति [illegible]	लुनाति [illegible]	करोति [illegible]	अश्नाति [illegible]

01 [illegible]

मम विद्यालयः।

मम विद्यालयः अतिविशालः। अस्माकं विद्यालये सहस्रं छात्राः पठन्ति। तत्र ते परस्परम् आनन्देन ______। (मिल् - [illegible]) छात्राः पुस्तकानि लेखन्याः च विद्यालयं ______ (नय् - [illegible]) आदौ छात्राः बुद्धवन्दनं कुर्वन्ति गुरुं च ______। (प्र + नम् - වඳිති) ततः अध्यापकः विविधान् विषयान् फलके ______। (लिख् - [illegible]) शतं अध्यापकाः अध्यापिकाः च कार्यं ______। (कृ - [illegible]) अस्माकं विद्यालये विशालं क्रीडाक्षेत्रम् ______। (अस् - [illegible]) ते क्रीडाक्षेत्रे क्रीडन्ति। केचित् छात्राः कन्दुकेन ______। (क्रीड् - ක්‍රීඩාකරති) अन्ये धावन्ति अपरे च ______...। (उत् + पत् - [illegible]) अध्यापकाः च मार्गदर्शनं कुर्वन्ति। अस्माकं विद्यालये विशालः पुस्तकालयः अपि अस्ति। तत्र ते तूष्णीम् ______। (पठ् - ඉගෙනගනිති) अस्माकं विद्यालये उपवनम् अस्ति। तत्र अनेकानि पुष्पाणि ______। (अस् - [illegible]) मालाकारः उपवनं ______। (रक्ष् - [illegible]) वयम् उपवने अन्यैः छात्रैः सह पाठं ______। (पठ् - පාඩම් කරමු) व्यायामं कुर्मः क्रीडामः च।

ක්‍රියාකාරකම 02

01 හිස්තැන් පුරවන්න.

पुरुष	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन	එක වචන	ද්විවචන	බහු වචන
प्रथमपुरुष	करोति			කරයි		
मध्यमपुरुष		कुरुथ			[illegible]	
उत्तमपुरुष			कुर्मः			කරමු

ක්‍රියාකාරකම 03

[illegible]

		පුරුෂය	වචනය	තේරුම
१. गच्छति	–	प्रथम	एक	යයි
२. पश्यन्ति	–			
३. जयसि	–			
४. दृशतः	–			
५. जिघ्रामः	–			
६. विशतः	–			
७ हरथः	–			
८ गायामि	–			
९ कर्षावः	–			
१० राजन्ति	–			

අභ්‍යාසය 04

01. ලට් ආත්මනේපද ක්‍රියා රූපවලින් හිස්තැන් පුරවන්න.

पुरुष	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन		एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथमपुरुष	लभते				वर्धते		
मध्यमपुरुष		लभेथे					वर्धध्वे
उत्तमपुरुष			लभामहे			वर्धावहे	

අභ්‍යාසය 05

01. ලට් ආත්මනේ ක්‍රියාපද යොදා හිස්තැන් පුරවන්න.

१. दरिद्रः कष्टं ………….. । सह् - (දිළින්දා දුක් උසුලයි.)

२. वृक्षः वातेन ………….. । कम्प् - (ගස සුළඟින් සෙලවෙයි.)

३. कीटः सस्यं ………….. । बाध् - (පළිබෝධ ගොයමට බාධා කරයි.)

४. छात्री श्लोकं ………….. । भाष् - [illegible]

५. आचार्यः चतुरान् छात्रान् ………….. । सेव् - [illegible]

අතීතකාලය ලඞ් (පරස්මෛපද)

[illegible]

1. අනද්‍යතනාතීත 'ලඞ්' - ඊයේ පටන් ගෙවීගිය අතීතය
2. භූතෙ 'ලුඞ්' - නුදුරු (එදින ම සිදු වූ) අතීතය
3. පරෝක්ෂ 'ලිට්' - පෙර නොදුටු විරූ අතීතය

[illegible] අනද්‍යතනාතීත 'ලඞ්' [illegible] අනද්‍යතනාතීත 'ලඞ්' ලකාර ආඛ්‍යාතය පිළිබඳ ව [illegible]

වර්තමාන ලට්   අතීත 'ලඞ්'

गच्छति । (යයි)   अ + गच्छ + त्   अगच्छत् ।   (ගියේ ය.)

पतति । (වැටෙයි)   अ + पत + त्   अपतत् ।   - (වැටුණේ ය.)

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැඟිම

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	त्	ताम्	अन्	अपठत्	अपठताम्	अपठन्
मध्यम	स्	तम्	त	अपठः	अपठतम्	अपठत
उत्तम	अम्	व	म	अपठम्	अपठाव	अपठाम

එහි සිංහල අර්ථය

පුරුෂ	ඒකවචන	ද්විවචන	බහුවචන
ප්‍රථමපුරුෂ	පාඩම් කළේ ය	දෙදෙනා පාඩම් කළෝ ය	පාඩම් කළෝ ය - කළහ
මධ්‍යමපුරුෂ	පාඩම් කළෙහි	දෙදෙනා පාඩම් කළහු	පාඩම් කළහු
උත්තමපුරුෂ	පාඩම් කළෙමි	දෙදෙනා පාඩම් කළෙමු	පාඩම් කළෙමු

අතීතකාලය ලඞ් (ආත්මනේපද)

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැඟීම

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	त	एताम्	अन्त	असहत	असहेताम्	असहन्त
मध्यम	थाः	एथाम्	ध्वम्	असहथाः	असहेथाम्	असहध्वम्
उत्तम	ए	वहि	महि	असहे	असहावहि	असहामहि

ක්‍රියාකාරකම 02

01. පහත ක්‍රියාපද ලඞ් ලකාරයෙහි වරනඟන්න

ලට්	ලඞ්	ලට්	ලඞ්
चलति [illegible]	अचलत् [illegible]	पश्यति [illegible]	अपश्यत् [illegible]
जीवति [illegible]	अजीवत् [illegible]	पतति [illegible]	अपतत् [illegible]
रक्षति [illegible]	अरक्षत् [illegible]	पठति [illegible]	अपठत् [illegible]
पृच्छति [illegible]	अपृच्छत् [illegible]	मिलति [illegible]	अमिलत् [illegible]
क्षिपति [illegible]	अक्षिपत् [illegible]	चरति [illegible]	अचरत् [illegible]
कथयति [illegible]	अकथयत् [illegible]	निन्दति [illegible]	अनिन्दत् [illegible]
क्षालयति [illegible]	अक्षालयत् [illegible]	खादति [illegible]	अखादत् [illegible]
पूजयति [illegible]	अपूजयत् [illegible]	करोति [illegible]	अकरोत् [illegible]

01 පහත සඳහන් හිස්තැන්වලට අදාළ පද නිවැරදි ව ලියන්න.

ලට් ක්‍රියා	වර්තමාන තේරුම	ලඞ් ක්‍රියා	අතීත තේරුම
१ पठति	පාඩම් කරයි	अपठत्	පාඩම් කළේ ය
२ क्रीडन्ति	....	....	සෙල්ලම් කළෝ
३ तिष्ठसि	....	अतिष्ठः	....
४ चरथ	හැසිරෙහු	....	....
५ निन्दामि	....	....	නින්දා කළෙමි
६ तुष्यतः	දෙදෙනා සතුටු වෙති	....	....
७ खादामः	....	अखादाम	....
८ रक्षन्ति	....	....	ආරක්ෂා කළෝ ය
९ लिखन्ति	....	अलिखन्	....
१० मुञ्चति	මුදයි	....	....
११ वदति	....	....	කීවේය
१२ चिन्तयति	....	अचिन्तयत्	....
१३ रचयति	රචනා කරයි	....	....
१४ पीडयति	....	....	පීඩා කළේ ය.
१५ पतावः	දෙදෙනා වැටෙමු.	....	දෙදෙනා වැටුණෙමු.

ක්‍රියාකාරකම 07

01 ලඞ් ලකාර ආත්මනේපද ක්‍රියා රූපවලින් හිස්තැන් පුරවන්න.

	आत्मनेपद लभ् धातु				आत्मनेपद वृध् धातु		
पुरुष	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन		एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथमपुरुष	अलभत		अलभन्त		अवर्धत	अवर्धेताम्	
मध्यमपुरुष		अलभेथाम्				अवर्धेथाम्	अवर्धध्वम्
उत्तमपुरुष	अलभे		अलभामहि		अवर्धे		अवर्धामहि

ක්‍රියාකාරකම 08

01. [illegible]

१. त्वं बुद्धं .... । वन्द् (ඔබ බුදුන් වැන්දෙහි.)

२. अहं सुभाषितम् .... । भाष् ([illegible])

३. भक्तः बुद्धम् .... । वन्द् (බැතිමතා බුදුන් වැන්දේ ය.)

४. आवां भारम् .... । वह् (අපි දෙදෙනා බර ඉසුලුවෙමු.)

५. अध्यापकः छात्रम् .... । आग् । ([illegible])

६. वयं सत्पुरुषान् .... । सेव् (අපි සත්පුරුෂයන් ඇසුරු කළෙමු.)

७. युवाम् उपहारम् .... । लभ् ([illegible])

८. युवा साधून् .... । सेव् ([illegible])

९. सज्जनाः जनान् .... । सेव् (සත්පුරුෂයෝ ජනයන් ඇසුරු කළහ.)

१० याचकौ धनम् .... । याच् ([illegible])

ක්‍රියාකාරකම 03

01 උපසර්ග ධාතුවල ත් සංයෝග සහිත වර්තමාන ක්‍රියා පදයන් පහත දැක්වේ. ඒවා හොඳින් අධ්‍යයනය කරන්න.

अति + कामति - अतिक्रमति - ඉක්මවයි > अति + अकामत् - अत्यकामत् - ඉක්මවාගියේ ය.

अधि + गच्छति - अधिगच्छति - ලබයි > अधि + अगच्छत् - अध्यगच्छत् - ලැබුවේ ය.

अनु + सरति - अनुसरति - ලුහුබඳියි > अनु + असरत् - अन्वसरत् - ලුහුබැන්දේ ය.

अप + नयति - अपनयति - ඉවතට ගෙන යයි > अप + अनयत् - अपानयत् - ඉවතට ගෙන ගියේ ය.

अव + तरति - अवतरति - බසියි > अव + अतरत् - अवातरत् - බැස්සේ ය.

आ + नयति - आनयति - ගෙන එයි > आ + अनयत् - आनयत् - ගෙන ආවේ ය.

उत् + गच्छति - उद्गच्छति - නැඟනගියි > उत् + अगच्छत् - उदगच्छत् - නැඟනැංගේ ය.

उप + गच्छति - उपगच्छति - ළංවෙයි > उप + अगच्छत् - उपागच्छत् - ළංවූයේ ය.

निर् + गच्छति - निर्गच्छति - නික්මෙයි > निर् + अगच्छत् - निरगच्छत् - නික්මුණේ ය.

प्रति + गच्छति - प्रतिगच्छति - පෙරළා යයි > प्रति + अगच्छत् - प्रत्यगच्छत् - පෙරළා ගියේ ය.

प्र + यच्छति - प्रयच्छति - දෙයි > प्र + अयच्छत् - प्रायच्छत् - දුන්නේ ය.

परा + जयति - पराजयति - පරදියි > परा + अजयत् - पराजयत् - පැරදුණේ ය.

सम् + गच्छति - संगच्छति - එකතුවෙයි > सम् + अगच्छत् -समगच्छत् - එකතු විය.

अनु + भवति - अनुभवति - විඳියි > अनु + अभवत् - अन्वभवत् - වින්දේ ය.

अव + रोहति - अवरोहति - බසියි > अव + अरोहत् - अवारोहत् - බැස්සේ ය

ක්‍රියාකාරකම 07

I. වරහන තුළ දක්වෙන පදවලින් ඇති හිස්තැනට සුදුසු පද වරහන් තුළින් තෝරන්න. අර්ථයද ලියන්න.

०१. अहं पोतेन गङ्गां	....	(तरामः / तरामि / तरावः)
०२. कर्षकौ क्षेत्रे बीजानि	....	(वपतः/ वपथः /वपन्ति)
०३. वयं प्रातः बुद्धं	....	(नमामि / नमथः / नमामः)
०४. त्वं देवस्य रूपं	....	(पश्यति / पश्यसि / पश्यामि)
०५. श्रमणाः नूनं सत्यं	....	(वदन्ति / वदतः / वदामः)
०६. सर्पः दारकस्य पादं	....	(दशसि / दशामि / दशति)
०७. यूयं नित्यं सज्जनान्	....	(भजामः / भजथः / भजथ)
०८. गायकौ मधुरं गीतानि	....	(गायतः गायथः गायथ)
०९. अग्रजा उद्याने पुष्पाणि	....	(जिघ्रन्ति जिघ्रति जिघ्रतः)
१०. वयं सदैव प्रातः गुरून्	....	(अर्चयामः / अर्चयामि / अर्चयावः)
११. पितामहस्य व्याधिः मन्दं	....	(शाम्यतः / शाम्यन्ति / शाम्यति)
१२. सर्पः जलं पातुं गत्वा कूपे	....	(अपतन् / अपतत् / अपताम्)
१३. अहं गुरुणा सार्धं विहारं	....	(अगच्छम् / अगच्छावः अगच्छामः)
१४. श्रावकाः शालायां निषद्य धर्मं	....	(शृण्वन्ति / शृण्वतः / शृण्वत्)
१५. आवां अध्ययनाय पाठालयं	....	(विशावः / विशामः / विशथः)
१६. मृगाः मनुष्यान् दृष्ट्वा शीघ्रं	....	(अधावन् अधावम् अधावन्)
१७. युवां पठनेन विना परीक्षणात् समर्थाय कथं	....	(शक्नुथ शक्नुथः शक्नुतः)
१८. पूर्वं सर्वज्ञः लङ्कां प्राप्य यक्षेभ्यः धर्मं	....	(अदेशयति अदेशयत् अदेशयन्)
१९. छात्रः स्व कक्ष्यायां पीठानि च उत्पीठिकाश्च	....	(गणयति गणयत गणयन्ति)
२०. तस्कराः रात्रौ गृहान् प्रविश्य भाण्डानि	....	(अमुष्णोन् अमुष्णात् अमुष्णीताम्)

ක්‍රියාකාරකම 04

1. පහත සඳහන් කථාව කියවන්න. ක්‍රියාපද ද හඳුනාගන්න

दशमः त्वम् असि।

एकदा दशबालकाः स्नानाय नदीम् अगच्छन्। ते नदीजले चिरं स्नानम् अकुर्वन्। ततः ते तीर्त्वा पारं गताः। तदा तेषां नायकः अपृच्छन्-अपि सर्वे बालकाः नदीम् उत्तीर्णाः? तदा कश्चिद्बालकः अगणयत् - एकः, द्वौ, त्रयः, चत्वारः, पञ्च, षट्, सप्त, अष्टौ, नव इति। स स्वं न अगणयत्। अतः स अवदत्-नव एव सन्ति। दशमः न अस्ति। अपरः अपि बालकः पुनः अन्यान् बालकान् अगणयत्। तदा अपि नव एव आसन्। अतः ते निश्चयम् अकुर्वन् यत् दशमः नद्यां मग्नः। ते दुःखिताः तूष्णीम् अतिष्ठन्। तदा कश्चित् पथिकः तत्र आगच्छन्। स तान् बालकान् दुःखितान् दृष्ट्वा अपृच्छन्- बालकाः 'युष्माकं दुःखस्य कारणं किम्?' बालकानां नायकः अकथयत्। 'वयं दश बालकाः स्नातुम् आगताः। इदानीं नव एव स्मः। एकः नद्यां मग्नः' इति।

पथिकः तान् अगणयत्। तत्र दशबालकाः एव आसन्। सः नायकम् आदिशत्। त्वं बालकान् गणय। स तु नवबालकान् एव अगणयत्। तदा पथिकः अवदत् - दशमः त्वम् असि इति। तत् श्रुत्वा प्रहृष्टाः भूत्वा सर्वे गृहम् अगच्छन्।

අභ්‍යාසය 10

01 පාඩමේ ඇතුළත් පහත පද යොදා වාක්‍ය ලියන්න

ශබ්දාර්ථ

पोतेन - (නැවෙන්)

तस्करः - (සොරා)

पितामहः - (සීයා)

कूपम् - (ළිඳ)

अग्रजा - (වැඩිමහල් සහෝදරිය)

उत्पीठिका - (මේසය)

कामं व्यसनवृक्षस्य मूलं दुर्जनसंगतिः ।

කාමං ව්‍යසනවෘක්ෂස්‍ය මූලං දුර්ජනසංගතිඃ

දුර්ජනයන් හා එක්වීම ව්‍යසනයන් විපත් නැමැති ගසේ මුල යි

क्षीणा नरा निष्करुणा भवन्ति ।

ක්ෂීණා නරා නිෂ්කරුණා භවන්ති

පිරිහුණු පුද්ගලයෝ නොසැලකිලිමත් වෙත්

क्षारं पिबन्ति पयोधेर्वर्षन्त्यम्भोधरा मधुरमम्भः ।

ක්ෂාරං පිබන්ති පයෝධේර්වර්ෂන්ත්‍යම්භෝධරා මධුරමම්භඃ

වළාකුළු සාගරයේ ලුණු දිය බී මිහිරි ජලය දෙයි

06
පාඩම
षष्ठः पाठः

चिन्ता मास्तु ।

ප්‍රේරණාර්ථ ලෝට් (පරස්මෛපද)

[illegible] සමීප අනාගතයට අයත් වේ.

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැඟිල්ල

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	तु, तात्	ताम्	अन्तु	पठतु, पठतात्	पठताम्	पठन्तु
मध्यम	[illegible] हि, तात्	तम्	त	पठ, पठतात्	पठतम्	पठत
उत्तम	आनि	आव	आम	पठानि	पठाव	पठाम

එහි සිංහල අර්ථය

පුරුෂ	ඒකවචන	ද්විවචන	බහුවචන
ප්‍රථමපුරුෂ	[illegible]	[illegible]	[illegible]
මධ්‍යමපුරුෂ	[illegible]	[illegible]	[illegible]
උත්තමපුරුෂ	[illegible]	[illegible]	[illegible]

ප්‍රේරණාර්ථ ලෝට් (ආත්මනේපද)

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැගීම

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	ताम्	इताम्	अन्ताम्	पचताम्	पचेताम्	पचन्ताम्
मध्यम	स्व	इथाम्	ध्वम्	पचस्व	पचेथाम्	पचध्वम्
उत्तम	ऐ	आवहै	आमहै	पचै	पचावहै	पचामहै

ලෝට් ලකාර ක්‍රියාපද ප්‍රේරණාර්ථයෙහි යෙදෙන ආකාරය වාක්‍යය මගින් හඳුනා ගනිමු.

१. पिता इच्छति ।
- १. पुत्रः पठतु । (පුතා පාඩම් කරාවා !)
- २. चिकित्सकः भवतु । (වෛද්‍යවරයෙකු වේවා !)
- ३. देशसेवां करोतु । (රටට සේවයක් කරාවා !)

२. यतिः वदति ।
- १. सर्वे जनाः सुखिनः भवन्तु । (සියලු ජනයා සුව ඇත්තෝ වෙත්වා)
- २. सर्वेभ्यः कल्याणं भवतु । (සියලු දෙනාට යහපතක් වේවා)

३. शिक्षकाः वदन्ति ।
- १. सर्वे छात्राः सावधानं तिष्ठन्तु । (සියලු සිසුහු සිත් එකඟ කරගෙන සිටිත්වා !)
- २. पाठं पठन्तु । (පාඩම් හදාරත්වා !)
- ३. लेखं लिखन्तु । (ලේඛන ලියත්වා !)
- ४. कोलाहलं न कुर्वन्तु । (කෝලාහල නොකරත්වා !)

४. पिता पुत्रं वदति ।
- १. त्वं धर्मपाठशालां गच्छ । (ඔබ දහම් පාසලට යන්න.)
- २. सत्यं वद । धर्मं चर । (සත්‍යය කියන්න. ධර්මයෙහි හැසිරෙන්න)

५. शिक्षकः छात्रं वदति ।
- १. त्वम् उत्तिष्ठ । (ඔබ නැඟිටින්න.)
- २. त्वम् उपविश । (ඔබ ඉඳගන්න.)
- ३. त्वं बहिः गच्छ । (ඔබ පිටතට යන්න.)

६. शिक्षकः छात्रान् वदति । → १. यूयं पाठं पठत । (නුඹලා පාඩම් හදාරව්.)
→ २. यूयं वाक्यं लिखत । (නුඹලා වාක්‍යය ලියව්)
→ ३. यूयं चित्रं पश्यत । (නුඹලා චිත්‍රය බලව්.)

७. सैनिकः वदति । एतत् मम कर्तव्यम् । – (මෙය මම කළ යුතු ය.
→ १. अहं देशं रक्षाणि । (මම රට රකිම්වා!)

८ छात्रः वदति → १. श्वः परीक्षा अस्ति । (හෙට විභාගයක් ඇත.)
→ २. अद्य अहं पठानि । (අද මම පාඩම්කරම්වා !)

९. शिक्षकाः वदन्ति । → १. वयं समये विद्यालयं गच्छाम । (අපි වේලාවට පාසලට යමුමෝවා !)
→ २. वयं प्रतिदिनं प्रार्थनां करवाम । (අපි දිනපතා ප්‍රාර්ථනා කරමෝවා !)
→ ३. वयं दुर्गुणान् न भजाम । (අපි දුදනන් ඇසුරු නොකරමෝවා !)

१० छात्राः वदन्ति । → १. इदानीं वयं गृहं गच्छाम । (දැන් අපි ගෙදර යමුමෝවා !)

අභ්‍යාසය 01

01. වරහන් තුළ ඇති ලෝට් ලකාර පරස්මෛපද ක්‍රියාරූපවලින් වාක්‍ය සම්පූර්ණ කරන්න.

१ गजः वनं .... । [गच्छतु / गच्छति / अगच्छत्]
२. गायकः गीतं .... । [गायति / गायतु / अगायत्]
३. माता भोजनं .... । [पचति / पचतु / अपचत्]
४ सेवकौ सेवां .... । [कुरुताम् / कुरुतः / अकुरुताम्]
५ सर्वे जनाः सुखिनः .... । [भवन्ति / भवन्तु / अभवन्]
६. वैद्यः औषधं .... । [यच्छति / अयच्छत् / यच्छतु]
७ सर्वे छात्राः सावधानं .... । [तिष्ठन्ति / तिष्ठन्तु / अतिष्ठन्]

८. कोलाहलं मा ________ । [कुरु / करोषि / अकरोः]

९. छात्रः प्रश्नं ________ । [पृच्छति / पृच्छतु / अपृच्छत्]

१०. त्वं क्षीरं ________ । [पिब / पिबसि / अपिबः]

११. त्वं धर्मं ________ । [चरसि / चर / अचरः]

१२. युवां फलं ________ । [खादथः / खादतम् / अखादतम्]

१३. यूयं जलं ________ । [रक्षत / रक्षथः / अरक्षत]

१४. यूयं चित्रं ________ । [पश्यत / पश्यथः / अपश्यत]

१५. यूयम् उत्तरं ________ । [वदथः / वदत / अवदत]

१६. अहं देशं ________ । [रक्षाणि / रक्षामि / अरक्षम्]

१७. अहं शीघ्रं ________ । [चलामि / चलाणि / अचलम्]

१८. आवां संस्कृतं ________ । [पठाव / पठावः / अपठाव]

१९. अहं वस्त्राणि ________ । [प्रक्षालयाणि / प्रक्षालयामि / प्रक्षालयम्]

२०. वयं विद्यालयं ________ । [गच्छाम / गच्छामः / अगच्छाम]

ක්‍රියාකාරකම III

[illegible]

[illegible] [illegible] गजः वनं गच्छति ।

[illegible]

[illegible] गजः वनम् अगच्छत् ।

[illegible]

අභ්‍යාසය 02

01. गम् ධාතුව හා वद् ධාතුව [illegible] සම්පූර්ණ කරන්න.

पुरुष	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन		एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथमपुरुष	गच्छतु				वदतु		
मध्यमपुरुष							
उत्तमपुरुष							

අභ්‍යාසය 03

01. හිස්තැන් පුරවන්න.

पुरुष वचन	लट्	लङ्	लोट्
प्र. पुरुष - एक	करोति		
म. पुरुष - एक	खादसि	अखादः	
उ. पुरुष - एक			पिबानि
म. पुरुष - बहु			लिखत
प्र. पुरुष - बहु		अपश्यन्	
उ. पुरुष - द्वि	धावावः		
प्र. पुरुष - द्वि		अवदताम्	
उ. पुरुष - बहु			वसाम

අභ්‍යාසය 04

1. लभ् ධාතුව හා सेव् ධාතුව ලෝට් ලකාරයේ ආත්මනේපදයෙහි වරනගන්න.

पुरुष	एकवचन	द्विवचन	बहुवचन		एकवचन	द्विवचन	बहुवचन
प्रथमपुरुष	लभताम्		लभन्ताम्		सेवताम्		
मध्यमपुरुष		लभेथाम्					सेवध्वम्
उत्तमपुरुष	लभै					सेवावहै	

අභ්‍යාසය 05

1. වරහන් තුළ ඇති වාක්‍යවල අර්ථය ලැබෙන සේ ලෝට් රූප සම්පූර්ණ කරන්න.

१. जननी पुत्रं .... । जन् (මව පුතකු බිහිකරාවා)
२. ते संस्कृतं .... । भाष् (ඔවුහු සංස්කෘත කියත්වා)
३. त्वं बुद्धं .... । वन्द् (ඔබ බුදුන් වඳිනුව)
४. त्वं मा .... । क्षम् (ඔබ මා රකිනුව)
५. यूयं सत्यं .... । भाष् (ඔබලා සත්‍යය කියනුව)
६. अहं सत्यं .... । भाष् (මම සත්‍යය කියම්වා)
७. वयं देशं .... । सेव् (අපි දේශය ඇසුරු කරමෝවා)
८. छात्रौ बुद्धं .... । सेव् (ශිෂ්‍යයෝ දෙදෙනා බුදුන් ඇසුරු කරත්වා)
९. पण्डिता सम्मानं .... । लभ् (පණ්ඩිතයෝ සම්මානය ලබත්වා)
१० वयं सर्वदा संस्कृतं .... । भाष् (අපි සැමදා සංස්කෘත කථාකරමෝවා)

විධිසම්භාවනාර්ථ විධිලිඞ් (පරස්මෛපද)

විධානය හා සම්භාවනා යන අදහස් දැක්වීමට මෙය යෙදේ. විධි යනු විධානය යි. සම්භාවනා යනු මෙසේ වන්නට විය හැකියි යන අදහස් ප්‍රකාශ වීමයි. වර්තමානයට සමීප අනාගතකාලයට මෙය අයත් වේ.

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැගීම

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	इत्	इताम्	इयुः	भवेत्	भवेताम्	भवेयुः
मध्यम	इः	इतम्	इत	भवेः	भवेतम्	भवेत
उत्तम	इयम्	इव	इम	भवेयम्	भवेव	भवेम

එහි සිංහල අර්ථය

පුරුෂ	ඒකවචන	ද්විවචන	බහුවචන
ප්‍රථමපුරුෂ	ඔහු වේ නම් හැකියි	ඔවුන් දෙදෙනා වෙත් නම් හැකියි	ඔවුන් වෙත් නම් හැකියි
මධ්‍යමපුරුෂ	නුඹ වෙහි නම් හැකියි	නුඹලා දෙදෙනා වෙහු නම් හැකියි	නුඹලා වෙහු නම් හැකියි
උත්තමපුරුෂ	මම වෙම් නම් වේවා	අපි දෙදෙනා වෙමු නම් වේවා	අපි වෙමු නම් වේවා

විධිසම්භාවනාර්ථ විධිලිඞ් (ආත්මනේපද)

ප්‍රත්‍යය සහ නිදර්ශන වරනැගීම

	एक	द्वि	बहु	एक	द्वि	बहु
प्रथम	ईत	ईयाताम्	ईरन्	पचेत	पचेयाताम्	पचेरन्
मध्यम	ईथाः	ईयाथाम्	ईध्वम्	पचेथाः	पचेयाथाम्	पचेध्वम्
उत्तम	ईय	ईवहि	ईमहि	पचेय	पचेवहि	पचेमहि

එක වචනයේ [illegible] යන ප්‍රත්‍යයන්හි යෙදෙන ආකාරය හඳුනා ගනිමු

लट् – बालकः पुस्तकं पठति। (ළමයා පොත කියවයි.)

लृट् – बालकः पुस्तकं पठिष्यति। [illegible]

लङ् – बालकः पुस्तकम् अपठत्। (ළමයා පොත කියෙව්වේ ය.)

लोट् – बालकः पुस्තकं पठतु। (ළමයා පොත කියවාවා)

लिङ् – बालकः पुस्तकं पठेत्। [illegible]

ක්‍රියාකාරකම 02

1. [illegible] සිංහල පරිවර්තනය [illegible]

लट्	लोट्	लिङ्
१ माता भक्तं पचति। (අම්මා බත් උයයි)	१. माता भक्तं पचतु। (අම්මා බත් පිසාවා)	१ माता भक्तं पचेत्। [illegible]
२. सेवकः वस्त्राणि क्षालयति। [illegible]	२. सेवकः वस्त्राणि क्षालयतु। (සේවකයා වස්ත්‍ර සෝදාවා)	२. सेवकः वस्त्राणि क्षालयेत्। [illegible]
३. सा विद्यालयं गच्छति। (ඈ විද්‍යාලයට යයි)	३. सा विद्यालयं गच्छतु। (ඈ විද්‍යාලයට යේවා)	३ सा विद्यालयं गच्छेत्। [illegible]
४ बालकः गृहं गच्छति। (ළමයා ගෙදර යයි)	४. बालकः गृहं गच्छतु। (ළමයා ගෙදර යේවා)	४ बालकः गृहं गच्छेत्। [illegible]
५. दारकाः फलानि खादन्ति। (දරුවෝ ගෙඩි කති)	५. दारकाः फलानि खादन्तु। (දරුවෝ ගෙඩි කත්වා)	५ दारकाः फलानि खादेयुः। [illegible]

६. बालिकाः गीतं गायन्ति । (බාලිකාවෝ ගීයක් ගයති)	५. बालिकाः गीतं गायन्तु । (බාලිකාවෝ ගීයක් ගයාවා)	५. बालिकाः गीतं गायेयुः । [illegible]
७ सैनिकाः देशं रक्षन्ति । [illegible]	६. सैनिकाः देशं रक्षन्तु । (සෙබළු රට රකිත්වා)	६. सैनिकाः देशं रक्षेयुः । [illegible]
८. त्वं गुरुं नमसि । (ඔබ ගුරුවරයා නමදිහි)	८. त्वं गुरुं नम । (ඔබ ගුරුවරයා නමදින්න)	८ त्वं गुरुं नमेः । [illegible]
९. यूयं चित्रं पश्यथ । (තුඹලා චිත්‍රය බලනු)	९. यूयं चित्रं पश्यत । (තුඹලා චිත්‍රය බලව්)	९. यूयं चित्रं पश्येत [illegible]
१०. वयं दुग्धं पिबामः । (අපි කිරි බොමු)	१०. वयं दुग्धं पिबाम । (අපි කිරි බොමුවෝවා)	१० वयं दुग्धं पिबेम । [illegible]

[illegible]

[illegible]

१ अहं पुस्तकं ____ । पठ् ([illegible])

२. बालिका नगरं ____ । गम् ([illegible])

३. छात्राः उद्याने ____ । क्रीड् ([illegible])

४ अहं संस्कृतभाषायां कोविदः ____ । भू ([illegible] වන්නෙමි නම් මැනවි.)

५ बालकः गीतं ____ .... । गै (ළමයා ගීයක් ගායනා කරන්නේ නම් මැනවි.)

६. त्वं साधुः ____ । भू (ඔබ සත්පුරුෂයෙක් වන්නෙහි නම් මැනවි.)

७ आवां गृहे ____ । वस् (අපි දෙදෙනා ගෙදර වාසය කරන්නෙමු නම් මැනවි.)

९. वयं याचकाय अन्नं ____ । दा ([illegible])

१० चोरः सत्यं ____ । वद् ([illegible])

අභ්‍යාසය 07

01 හිස්තැන් පුරවන්න.

पुरुष वचन	लट्	लङ्	लोट्
प्र पुरुष - एक	करोति		कुर्यात्
म पुरुष - एक	तिष्ठसि		
उ. पुरुष - एक			पिबेयम्
म पुरुष - वहु	लिखथः		लिखेत
प्र. पुरुष - वहु		लिखन्तु	
उ पुरुष - द्वि	धावावः		
प्र. पुरुष - द्वि			वसेताम्
उ पुरुष - वहु		वसाम	

सदैव पुरतो निधेहि चरणम् ।

चल चल पुरतो निधेहि चरणम्।
सदैव पुरतो निधेहि चरणम्॥

गिरिशिखरे ननु निजनिकेतनम्।
विनैव यानं नगारोहणम्।
बलं स्वकीयं भवति साधनम्।
सदैव पुरतो ……………॥

पथि पाषाणा विषमाः प्रखराः।
हिंस्राः पशवः परितो घोराः॥
सुदुष्करं खलु यद्यपि गमनम्।
सदैव पुरतो ॥

जहीहि भीतिं भज भज शक्तिम्।
विधेहि राष्ट्रे तथाऽनुरक्तिम्॥
कुरु कुरु सततं ध्येय-स्मरणम्।
सदैव पुरतो ॥

रचकः- श्रीधरभास्कर वर्णेकरः

පෙරට ම යන්න දිරිය ගන්න

යනු මැන යනු මැන පෙර මග බලමින්
පෙරට ම යනු සැමදා පා තබමින්

[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

තැන යන මග පාවඩ බුමුතුරුළු
ඇත උල් කටු වන සිදු හා දරුණු
[illegible]
[illegible]

[illegible] දිරිය වඩන්න
සැමවිට දී ම රට දැයෙ සුරකින්න
කළගුණ දේ නිති ඉටු කරලන්න
[illegible]
පෙරට ම යනු සැමදා පා තබමින්.. ,

අන්තර්ජාලයට පිවිස මෙම ගීතය ශ්‍රවණය කළ හැකි ය.

web:- 8th-4 | NCERT Ruchira 8th Bhaag-3

අභ්‍යාසය 08

01. ඉහත පිටුවෙහි ඇති පහත සඳහන් ලෝට් ලකාර ක්‍රියාපදයන්හි පුරුෂ, වචන හා තේරුම ලියන්න.

चल धेहि देहि भज कुरु

गतं न शोचामि कृतं न मन्ये ।
ගතං න ශෝචාමි කෘතං න මන්‍යෙ
ගිය දෑ ගැන ශෝක නොකරමි කළ දෑ ගැන නොසිතමි

चक्रवत्परिवर्तन्ते दुःखानि च सुखानि च ।
චක්‍රවත්පරිවර්තන්තෙ දුඃඛානි ච සුඛානි ච
සැප දුක් පෙරළ චක්‍රයක් මෙන් කැරකේ

चिन्तासमं नास्ति शरीरशोषणम् ।
චින්තාසමං නාස්ති ශරීරශෝෂණම්
සිතිවිලි හා සමාන සිරුර වියළුවන දෙයක් නැත

07
පාඩම
सप्तमः पाठः

वर्धनाद्रक्षणं श्रेयः।

तद्यावन्न कश्चिद्वक्ति तावच्छीघ्रं गम्यताम्।

ඉහත ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරමු.

तद्यावन्न	- तत् + यावत् + न
कश्चिद्वक्ति	- कश्चित् + वक्ति
तावच्छीघ्रं	- तावत् + शीघ्रं [illegible] විසන්ධි [illegible]

[illegible] අනිවාර්යය වේ.

1. तत् + यावत् හා कश्चित् + वक्ति [illegible]
[illegible]

तत् + यावत्	कश्चित् + वक्ति	[illegible]	चप + अब
↓	↓	↓	↓
द्	द्	[illegible]	जब

අභ්‍යාසය 01

- පහත උද්ධෘතයන්හි ඇති ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

१. तदेतान्पश्यतो मे महदपि राज्यं न सौख्यमावहति।
२. तद्यथानुश्रूयते।

३. तदेतेषां यथा बुद्धिप्रकाशो भवति।

४. किञ्चिदर्थेण प्रयोजनम्।

५. कदाचिद्रात्रौ शय्यारूढस्य तस्य चिन्ता समुत्पन्ना।

६. न हि तद्विद्यते किंचिद्यदर्थेन न सिद्ध्यति । - यत्नेन मतिमांस्तस्मादर्थमेकं प्रसाधयेत् ॥

७. पूज्यते यदपूज्योऽपि यदगम्योऽपि गम्यते।

८. एतदेवात्र पाण्डित्यं यत्स्वल्पाद्भूरिरक्षणम्।

९. स्वामिना यदवज्ञा क्रियते- तदप्ययुक्तम्।

१०. यद्भवताभिहितं तदेव मया कर्तव्यम्।

- පහත සඳහන් විසන්ධි පද සන්ධි කරන්න.

वाक् + यथा   वाक् + विद्या   प्राक् + एव   षट् + अत्र,   अच् + अन्त

तत् + धनलुब्धः   यत् + वनपुत्रेण   यत् + वृत्तं   तत् + प्राक् + एव

02. षण्मासाभ्यन्तरे तव पुत्रान्नयशास्त्रं प्रत्यनन्यसदृशान्करिष्यामि ।

षट् + मासाभ्यन्तरे
↓
ण्

चप + अम
↓
अम

ක්‍රියාකාරකම 02

- පහත උද්ධෘතයන්හි යට ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

१. तन्न युक्तम्।

२. तन्नाम किम् इति वदतु।

३. षण्नरा अत्रागतवन्तः।

४. तस्मान्नरेभ्यो उपकारं कुरु।

५. वाङ्माधुर्यं दण्डिनः प्रशंसनीयम्।

६. तन्नेत्रं स्फुरति।

03. कस्यचिच्छिल्पिनोऽर्धस्फटिनोऽप्रनवृक्षदारुमयः स्तम्भः स्थापितवान्।

कस्यचित् + शिल्पिनो

↓

श् + इ

↓

छ्

चप	+	श्म		
चप	+	श्	+	अच
		↓		
		छ्	හෝ	च्

• පහත උද්‍යෘතයන්හි යට ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

१. न सा विद्या न तद्दानं न तच्छिल्पं न सा कला ।
२. यत्रैकेन च यत्कीर्त तच्छलेन प्रदीयते।
३. तच्छ्रुत्वा सार्थवाहोऽतीव दुःखमग्नः।
४ शूद्रको नाम राजा मृच्छकटिकं नाम प्रकरणं कृतवान्।

04. पटुतर इति अतिशयार्थतद्धितपदं भवति।

तत् + हित

तत् + ह् + इत

तद् + घ् + इत

तद्धित

चप	+	ह	च	›	झ
		↓	ट	>	ढ
			त	>	ध
		झभ	क	>	घ
			प	>	भ

• तत् , हविः, वाक् , हरिः ककुप् , हासः, एतत् , हि, षट् , हरिणः යන පද [illegible] නිර්දේශයන්ට අනුව සන්ධි කරන්න.

05

i. त् + च छ ज झ ञ ↓ च् හෝ ज्	

ii. स् + श् ↓ श्	උදා : कस् + शूरः = कश्शूरः

● පහත උද්ධෘතයන්හි යටි ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

१. अन्यच्च।

२. तच्च वाणिज्यं समर्थितमर्थागमाय स्यात्।

३. कस्माच्चिराद्दृष्टोऽसि।

४. स्वस्थानाच्चलितकीलकेन।

५. जायन्ते विरला लोके जलदा इव सज्जनाः।

६. तत्तवज्जानामि कस्यायं शब्दः।

● පහත සඳහන් විසන්ධි පද සන්ධි කරන්න.

तत् + छिनत्ति, तत् + जायते, तत् + जलम्, तत् + चित्रम्, यत् + जीव्यते

06.

i. स् + ष् ↓ ष्	උදා : कस् + षष्ठः = ____________

ii. तवर्ग + टवर्ग ↓ टवर्ग	උදා : तत् + टीका = ____________ तत् + डयनम् = ____________

07 तल्लिख्यतामद्यतनो दिवसः।

i. त् (तवर्ग) + ल	උදා:
↓	तद् + लब्धम् - ______
ल्	तद् + लुनाति - ______

08 कस्मिँश्चिन्नगराभ्यासे केनापि वणिक्पुत्रेण तरुषण्डमध्ये देवतायतनं कर्तुमारब्धम्

कस्मिन् + चित्
कस्मिं + श् + चित्
कस्मिँश्चित्

न् + स् + (त थ)
↓ श् + (च छ)
ष् (ट ठ)
ं

ක්‍රියාකාරකම 04

- ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

१. अथ भवांस्तत्र तत्र किं वक्ष्यति।

२. पुनरेतांस्तव पुत्रान्मासषट्केन यदि नीतिशास्त्रज्ञान्न करोमि।

- විසන්ධි පද සන්ධි කරන්න.

भवान् + तनोति, मतिमान् + तत्र, स्फुरन् + तत्,

हसन् + चकार पाशान् + छेत्तुम्, चलन् + टिट्टिभि , पतन् + तरुः

09

न् + ज / झ / ञ

↓

ञ्

- පහත උදාහරණවල යට ඉරි ඇඳි පද විසන්ධි කරන්න.

१ अथ राजा तान्शार्दूलविमुखानालोक्य सचिवानाहूय प्रोवाच ।

२. यस्मिञ्जीवति जीवन्ति बहवः सोऽत्र जीवतु ।

३. ताञ्शार्दूलान् आदाय तत्रागतोऽस्मि ।

10.

ह्रस्वस्वर , (ङ् ण् न्) + स्वर ↓ द्वित्व	प्रत्यङ् + इदम् सुगण् + इह = राजन् + इह =

11.

1 ह्रस्व + छ ↓ द्वित्व	උදා नव + छाया मम + छत्रम्

॥ दीर्घ + छ ↓ द्वित्व	८६। आ + छादयति - ________ मा + छिदम् - ________ ह्री + छः - ________ लक्ष्मी + छाया - ________

०१ चपा अंब अबा,
०२ अमे अमा वा
०३ चपाच्छ श,
०४ हो झभाः
०५ स्तोः श्चुभिः श्चुः
०६ ष्टुभिः ष्टुः
०७ तोर्लिः
०८ नः सक छने

जलबिन्दुनिपातेन क्रमशः पूर्यते घटः

ජලබින්දු නිපාතෙන ක්‍රමශඃ පූර්‍යතෙ ඝටඃ

දිය බිංදු වැටීමෙන් ක්‍රමයෙන් කළය පිරේ

जितक्रोधेन सर्वं हि जगज्जीयते ।

ජිතක්‍රෝධෙන සර්වං හි ජගජ්ජීයතෙ

ක්‍රෝධය දිනා ගත්තා ලෝකය ම දිනයි

ज्ञानलवदुर्विदग्धं ब्रह्मापि नरं रञ्जयति ।

ඥානලවදුර්විදග්ධං බ්‍රහ්මාපි නරං න රඤ්ජයති

දැනුම නැති මෝඩයා සතුටු කිරීමට බ්‍රහ්මයාට ද නොහැකි ය.

08
පාඩම
अष्टम पाठः ।

सर्वमुत्पादि भङ्गुरम् ।

अयं गजः । अयम् अजः ।

[illegible]

0.

म् + हस ↓ ०	तम् + हसति	=
	ताम् + पश्यति	=
	किम् + वदति	=
	सत्यम् + वद	=
	धर्मम् + चर	=

02

० + स्वर ↓ म्	किं + अस्ति	=
	किं + अत्र	=
	त्वं + आगतः	=
	फलं + आदाय	=
	किं + इति	=

03

० + क च ट त प ↓ तत् वर्गान्त्यादेशः	सं + चार	=
	तं + जानाति	=
	सं + मान	=

වර්ග අක්ෂරයක් නොමැති විට පහත පරිදි ද්විත්ව වේ.

सं + यन्ता = सँय्यन्ता

सं + वत्सरः = सँवत्सरः

यं + लोकम् = यँल्लोकम्

04 [illegible] म् [illegible]

- පළමු උදාහරණ (නාමපද ආශ්‍රිත)

देवम्
लोकम्
गृहम्
फलम्
पुष्पम्

- දෙවන උදාහරණ (ශ්ලෝකාන්ත ආශ්‍රිත)

राजेति कियती मात्रा धीमतामप्रमादिनाम् ।
राजानमेव संश्रित्य विद्वान्याति परां गतिम् ॥

- තෙවන උදාහරණ (වාක්‍යාන්ත ආශ්‍රිත)

यत्त्वयाभिहितं तत् सत्यम् ।
यच्छब्दमात्रादपि भयमुपगतः स्वामी तदप्ययुक्तम् ।

ක්‍රියාකාරකම 01

- [illegible]

१. तच्छ्रुत्वा चतुरकः किंचिद्दूरं गत्वा सत्वरमभ्युपेत्य प्रोवाच ।

२. भद्र किमेवं मां व्याकुलयसि तत् कथय किमेतत् इति ।

३. अहो किमेतन्मया कृतम् ।

४. यच्छष्पादोऽपि मांसाशिनस्तस्यानुगः संवृत्तः ।

५. कदाचिन्मां शरणागतं रक्षति ।

६. यद्भावि तद्भावि नात्र विचारहेतुः ।

७. तद्यदि काचिच्छक्तिरस्ति तद्विचिन्त्यतां विनिपातप्रतीकारः ।

८. न कथंचिच्छान्तिमगमत् ।

९. नैतस्माच्छीतरक्षा भविष्यति ।

१०. तद्गत्वा तत्र स्थाने किंचिन्मात्रं धनमानयावः ।

- පහත උද්ධෘතයන්හි යටින් ඉරි ඇඳි විසන්ධිපද සන්ධි කරන්න.

१. किम् क्वचित् श्येनो बलम् हर्तुम् शक्नोति ।

२. राजन् तत्र हरेत् श्रेष्ठिनो बालकम् नात्र संशयः ।

३. यत् श्वापदानाम् मध्ये कश्चित् राजा नास्ति ।

४ तत् कथ्यताम् तत् रक्षार्थम् कश्चित् उपायः ।

५. किं एवं शीलखण्डनम् कृतं ।

६. तत् देवः प्रमाणं ।

७. वयस्य यत् किंचित् दुःखकारणम् तत् वद ।

८. भद्र यद्येवम् तत् अर्पय मे हृदयम् येन सा ।

९. तत् ममैतत् अद्य पुनर्जन्मदिनं इव संजातं ।

१० एतत् एव हि पाण्डित्यम् यत्स्वल्पात् भूरिरक्षणं ।

ज्ञानस्याभरणं क्षमा

ඥානස්‍යාභරණං ක්ෂමා

ඥානයේ ආභරණය ඉවසීමයි

त्यजन्त्युत्तमसत्त्वा हि प्राणानपि न सत्पथम् ।

ත්‍යජන්ත්‍යුත්තමසත්ත්වා හි ප්‍රාණානපි න සත්පථම්

(උත්තමයෝ ජීවිතය අත්හළත් සත් මග නොහරිති.

दुग्धधौतोऽपि किं याति वायसः कलहंसताम् ।

(දුග්ධධෞතෝ'පි කිං යාති වායසඃ කලහංසතාම්

කපුටා කිරිවලින් සේදුවත් රාජහංසයෙකු වේද?

09
පාඩම
नवम पाठः।

जगतः पितरौ वन्दे।

देवानां लोकः - देवलोकः
वनं वासः - वनवासः
प्रति वाचं - प्रतिवाचम्

सुभिक्षम्, अनुदिनम्, त्रिविद्या, नवरात्रम्
फलमूलानि, वृक्षलता, कुष्ठरोगा, राजधर्मः

[illegible]

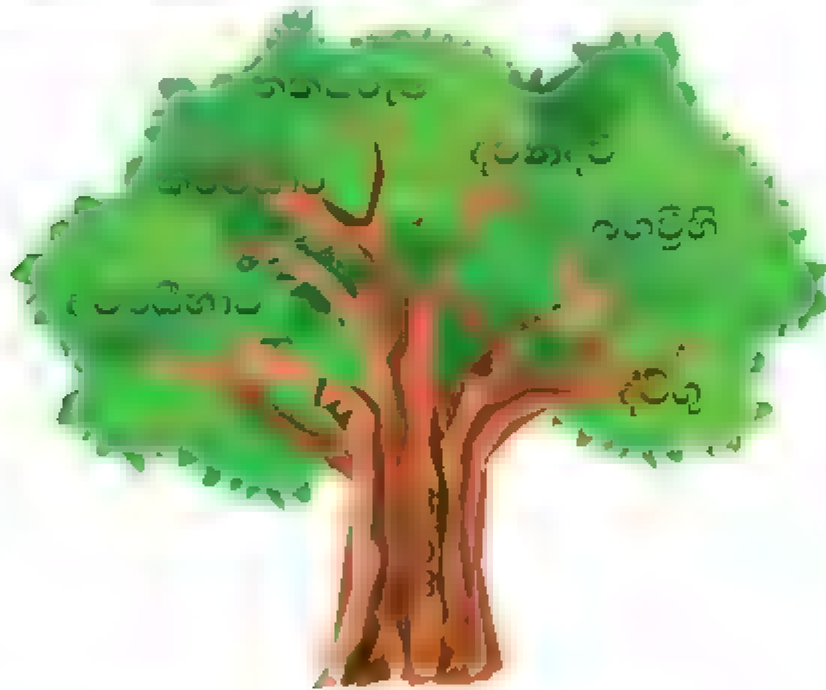

ද්වන්ද්ව සමාසය

සිංහල	සංස්කෘත
ඉර ද හඳ ද - ඉරහඳ	स्त्री च पुरुषश्च - स्त्रीपुरुषौ
ගස් ද වැල් ද - ගස්වැල්	पटुश्च गुप्तश्च - पटुगुप्तौ
මව් ද පිය ද - මව්පිය	अर्थश्च धर्मश्च - अर्थधर्मौ
ශ්‍රමණ ද බ්‍රාහ්මණ ද - ශ්‍රමණබ්‍රාහ්මණ	श्रमणश्च ब्राह्मणश्च - श्रमणब्राह्मणौ
[illegible]	शशाश्च कुशाश्च पलाशाश्च - शशकुशपलाशाः

ඉහත නිදසුන් තුළින් [illegible] එකට එක් කිරීමයි. එහි ? [illegible] 'च' නිපාතය භාවිත වන බැවින් මෙම සමාසය '**ද්වන්ද්ව**' සමාසය නමින් හැඳින්වේ.

ගුරුවරයාගේ උපදෙස් මත පහත පද එකට එක් වීම හඳුනාගනිමු.

අභ්‍යාසය 01

मेधा		रामः
ज्ञानम्		लता
शिष्यः		प्रज्ञा
उष्णम्		बकाः
वृक्षः		गुरुः
शशकः	च	शीतम्
काञ्चनम्		सिंहः
काकाः		मणिः
लक्ष्मणः		क्षुधा
तृष्णा		गुण

च අර්ථ සමුච්චය වී පද දෙකක් එකට එකතු වීමේ දී
ප්‍රථමා විභක්ති ද්විවචන වීම සාමාන්‍ය ලක්ෂණයයි.

०१ रामश्च लक्ष्मणश्च - रामलक्ष्मणौ

०२ ______________________ - ______________________

०३ ______________________ - ______________________

०४ ______________________ - ______________________

०५ ______________________ - ______________________

०६ ______________________ - ______________________

०७ ______________________ - ______________________

०८ ______________________ - ______________________

०९ ______________________ - ______________________

१० ______________________ - ______________________

ගුරුවරයාගේ උපදෙස් මත පහත පද එකට එක් වීම හඳුනාගනිමු.

ක්‍රියාකාරකම 02

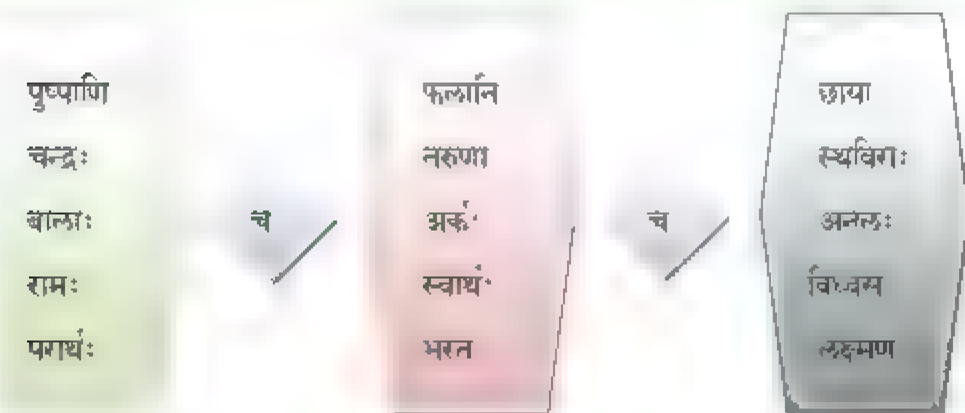

පද තුනක් හෝ ඊට වඩා වැඩි සංඛ්‍යාවක් සහිත පද එක් කිරීමේ දී
බහුවචන ගැනීම සාමාන්‍ය ලක්ෂණයකි.

01. ඉහත කොටුවල ඇති පද එක් කොට සමාස පද සකසන්න.

०१ .... - ....

०२ .... - ....

०३ .... - ....

०४ .... - ....

०५ .... - ....

අව්‍යයීභාව සමාසය

පදයකට මුලින් උපසර්ග පදයක් හෝ නිපාත පදයක් එකතු වී

සෑදෙන සමාසය අව්‍යයීභාව සමාසය නම් වේ.

මෙම සමාසය නපුංසක ලිංගවීම අනිවාර්ය වේ.

ක්‍රියාකාරකම 03

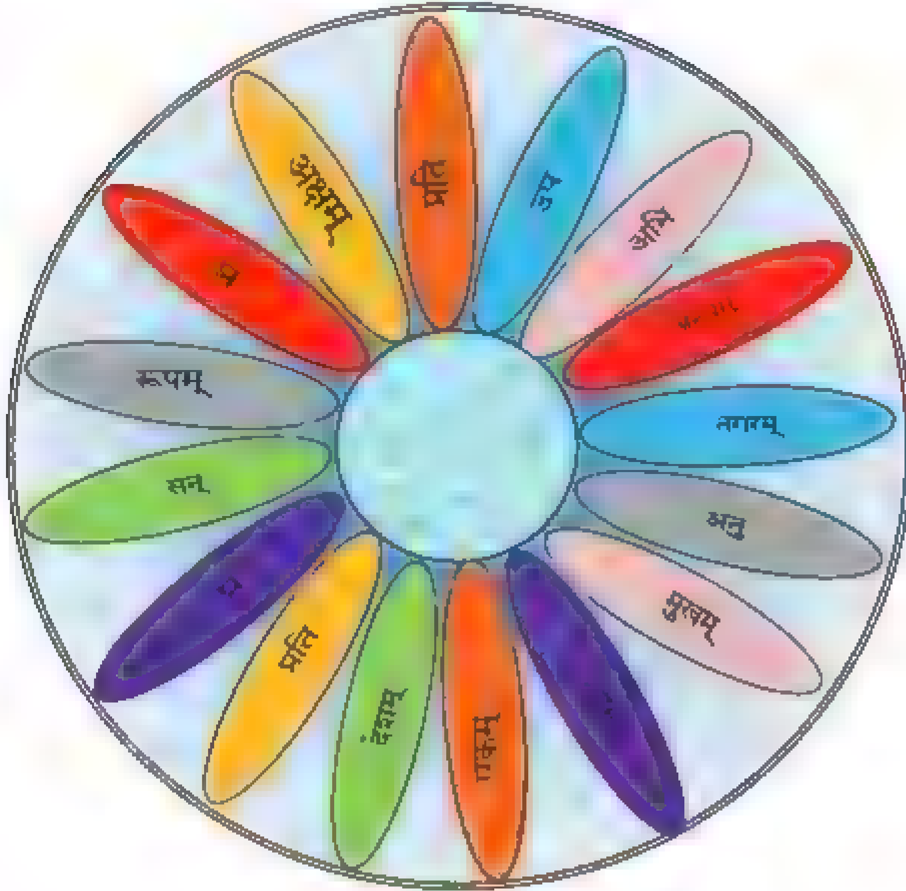

०१ ______________________ ०२ ______________________

०३ ______________________ ०४ ______________________

०५ ______________________ ०६ ______________________

०७ ______________________ ०८ ______________________

අභ්‍යාසය 04

1. [illegible]

१ निर्जलम्

२ अनुगुणम्

३ यथाबलम्

४ प्रतिवर्षम्

५ सबलम्

६ सभानु

७ निर्दोषम्

८ यथेष्टम्

९ उपगुरु

१० प्रतिदिनम्

दुर्लभः स गुरुर्लोके शिष्यचिन्तापहारकः ।

[illegible]

[illegible]

न कूपखननं युक्तं प्रदीप्ते वह्निना गृहे ।

[illegible]

[illegible]

10
පාඩම
दशमः पाठः

त्यज दुर्जनसंसर्गः ।

තත්පුරුෂ සමාසය

[illegible] තත්පුරුෂ සමාසයේ ලක්ෂණය යි.

තත්පුරුෂ සමාස පද සාධනය ඉගෙනගනිමු.

ක්‍රියාකාරකම 01

01. [illegible]

०१. नरकं पतितः (नरकंपतितः / नरकपतितः) ....

०२. बुद्धाय पूजा (बुद्धपूजा / बुद्धपूजः) ....

०३. मानस्य हानिः (मनोहानिः / मानहानिः) ....

०४. कार्येषु कुशलः (कार्येन कुशलम् / कार्यकुशलः) ....

०५. नयनयोः आनन्दः (नयनानन्दः / नयननन्दः) ....

०६. काकेभ्यः बलिः (काकबलिः / काकबलिम्) ....

०७. सुखम् प्राप्तः (सुखप्राप्तः / सुखप्राप्तम्) ....

०८. चिन्तया आकुलः (चिन्ताकुलम् / चिन्ताकुलः) ....

०९. रक्षणस्य उपायः (रक्षणोपायः / रक्षणेनपायः) ....

१०. बुद्धस्य धर्मः (बुद्धायधर्म / बुद्धधर्म) ....

අභ්‍යාසය 02

1. පහත සඳහන් සමාස පදවලට අදාළ විග්‍රහ වාක්‍ය සකසන්න.

०१ धर्मलक्षणम् ______________________

०२ देवालयः ______________________

०३ अलमन्नम् ______________________

०४ धर्मभ्रष्टः ______________________

०५ वर्षपूर्वं ______________________

०६ सूर्यप्रकाशः ______________________

०७ विवेकहीनः ______________________

०८ सुरापानम् ______________________

०९ वृक्षमूलम् ______________________

१० धनसम्पन्नः ______________________

११ राजभयम् ______________________

१२ अनेकः ______________________

१३ नखभिन्नः ______________________

१४ विवेकरहिता ______________________

02 [illegible]

सूर्यकिरणः	देवबलः	कालातीतः	ग्रामनिर्गतः	कूपपतितः
गोहितम्	भूमिपतितानि	राजप्रसादः	धर्मचिन्तातुरः	राजपुत्रः
वृकभीतः	चक्रबन्धः	राजहतः	मित्रवरः	जीवलोकः
गुरोत्तमः	गृहापहृतः	क्रीडोद्यानम्	गौरवार्थम्	बन्धनमुक्तः

द्वितीया तत्पुरुष | तृतीया तत्पुरुष | चतुर्थी तत्पुरुष

पञ्चमी तत्पुरुष | षष्ठी तत्पुरुष | सप्तमी तत्पुरुष

ක්‍රියාකාරකම 03

1. පහත සඳහන් සමාස පද එම සමාස වර්ගයට අනුව වෙන් කරන්න.

අනු අංකය	සමාස පදය	අව්‍යයීභාව සමාසය	තත්පුරුෂ සමාසය	ද්වන්ද්ව සමාසය
०१	अनुज्येष्ठम्			
०२	धर्माश्रितः			
०३	उपराजम्			
०४	अग्निमारुतयु			
०५	अनुदिनम्			
०६	मित्रवर			
०७	हस्तपादम्			
०८	राजपुत्रः			
०९	मद्यपानम्			
१०	स्त्रीपुरुषयु			
११	सुभिक्षम्			
१२	गौरवार्थम्			
१३	कुलविनाशकम्			
१४	स्मापहासम्			
१५	उपगिरम्			

न च व्याधिसमो रिपुः ।

න ච ව්‍යාධිසමෝ රිපු

රෝගය හා සමාන සතුරෙක් නැත

न सुवर्णे ध्वनिस्तादृग्यादृक्कांस्ये प्रजायते

න සුවර්ණේ ධ්වනිස්තාදෘග්‍යාදෘක්කාංස්‍යේ ප්‍රජායතේ

පිත්තල වල ශබ්ද රන් වල නොනැගෙන්නේ නැත

नहि तापयितुं शक्यं सागराम्भस्तृणोल्कया

නහි තාපයිතුං ශක්‍යං සාගරාම්භස්තෘණොල්කයා

මුහුදු දිය තණහුළු ගිනි මෙන් රත් කළ නොහැක්කේ ය.

11 පාඩම

एकादशः पाठः

कीदृशी वाग्विदग्धता ?

[illegible] (තත + හිත) [illegible] ආකාරයෙන් ද හැඳින්වේ.

[illegible]

ස්වරයන්ගේ වෘද්ධි රූප

ස්වර	अ	इ ई	उ ऊ	ऋ ॠ
ගුණ ස්වර		ए	ओ	अर्
වෘද්ධි ස්වර	आ	ऐ	औ	आर्

උදාහරණ :-

अ හට आ වේ

श्रमण + एरण्

श्रामण + एर (अ > आ)

श्रामण् + ~~अ~~ + एर (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

श्रामणेर

इ හට ऐ වේ

विदेह + अण्

वैदेह + अ (इ > ऐ)

वैदेह् + ~~अ~~ + अ (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

वैदेह

ई හට ऐ වේ

श्रीधर + इण्

श्रैधर + इ (ई > ऐ)

श्रैधर् + ~~अ~~ + इ (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

श्रैधरि

ए හට ऐ වේ

रेवत + इकण्

रैवत + इक (ए > ऐ)

रैवत् + ~~अ~~ + इक (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

रैवतिक

उ හට औ වේ

कुङ्कुम + अण्

कौङ्कुम + अ (उ > औ)

कौङ्कुम् + ~~अ~~ + अ (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

कौङ्कुम

ऊ හට औ වේ

भूमि + अण्

भौमि + अ (ऊ > औ)

भौमि + ~~इ~~ + अ (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

भौम

ओ හට औ වේ

गोतम + अण्

गौतम+ अ (ओ > औ)

गौतम + ~~अ~~ + अ (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

गौतम

ऋ හට आर् වේ

मृकण्डु + एयण्

मार्कण्डु + एय (ऋ > आर्)

मार्कण्ड् + ~~उ~~ + एय (පූර්ව ස්වරය ලොප් වේ.)

मार्कण्डेय

නූතන භාෂා ශාස්ත්‍රඥයන් අනුව තද්ධිත කොටස් අටකට (08) බෙදා දැක්වේ

1. අපත්‍යාර්ථ තද්ධිතය
2. භාව තද්ධිතය
3. අස්ත්‍යර්ථ තද්ධිතය
4. සමූහාර්ථ තද්ධිතය
5. අතිශයාර්ථ තද්ධිතය
6. අනේකාර්ථ තද්ධිතය
7. සංඛ්‍යා තද්ධිතය
8. අව්‍යය තද්ධිතය

1. අපත්‍යාර්ථ තද්ධිතය

ශ්‍රමණයාගේ පුත්‍රා	ගෝතමගේ පුත්‍රා	ශිවගේ පුත්‍රා
श्रमणस्य अपत्यं	**गोतमस्य अपत्यं**	**शिवस्य अपत्यं**
श्रामणेरः	**गौतमः**	**शैवः**

අපත්‍ය යන පදයට අදහස යන අර්ථයෙනි. ෂෂ්ඨී විභක්තියෙන් නාමයක් කෙරෙහි **अण्** ආදී ප්‍රත්‍යය යෙදීමෙන් සෑදෙන ප්‍රයෝග අපත්‍ය තද්ධිතයයි. පද සාධනය පහත දක්වා ඇති උදාහරණ මගින් අවබෝධ කරගනිමු.

උදාහරණ :-

अण् **शिवस्य अपत्यं**
शिव + अण्

इण् **उद्दालकस्य अपत्यं**
उद्दालक + इण्

शैव + अ (ආදි ස්වරය වෘද්ධි වීමෙන් පසු)
शैव् + ऄ + अ (අන්ත ස්වරය ලෝප වීම)
शैव - शैव (විභක්ති යෙදීමෙන් පසු)
शैवः - ශිවගේ පුත්‍රා

औद्दालक + इ (ආදි ස්වරය වෘද්ධි වීමෙන් පසු)
औद्दालक् + ऄ + इ (අන්ත ස්වරය ලෝප වීම)
औद्दालकि - औद्दालकि (විභක්ති යෙදීමෙන් පසු)
औद्दालकिः - උද්දාලකගේ පුත්‍රා

විශේෂයක්

සියලු නාමයන්ගේ අග ස්වරය තද්ධිත ප්‍රත්‍යය පසු ආරම්භ ස්වරයක් ඇති විට එය ලෝප වේ

අපත්‍යාර්ථ තද්ධිතයේ යෙදෙන අනෙකුත් ප්‍රත්‍යය

यण्   आयनण्   ईयण्   एयण्   इनेयण्   आरण्   एरण्
ऐरण्   किण्

ක්‍රියාකාරකම 11.1

i [illegible]

१. यण् – सोमस्य अपत्यम् (සෝමගේ පුතා) ....

२. आयनण् – चन्द्रस्य अपत्यम् (චන්ද්‍රගේ පුතා) ....

३. ईयण् – गर्गस्य अपत्यम् (ගර්ගගේ පුතා) ....

४. एयण् – अत्रेः अपत्यम् (අත්‍රිගේ පුතා) ....

५. आरण् – गोधायाः अपत्यम् (ගෝධාවගේ පුතා) ....

६. एरण् – नट्याः अपत्यम् (නටීගේ පුතා) ....

७. किण् – व्यासस्य अपत्यम् (ව්‍යාසගේ පුතා) ....

ක්‍රියාකාරකම 11.2

i [illegible]
ප්‍රත්‍යය තෝරන්න.

තද්ධිත පදය	නාම ප්‍රකෘතිය				තද්ධිත පදයේ තේරුම
१. शौद्धोधन	शुद्धोधन	....	(इण् / अण् / एयण्)	....	ශුද්ධෝදනගේ පුතා
२. औपगव	उपगु	....	(अण् / इण् / यण्)	....	උපගුගේ පුතා
३. श्रामणेर	श्रमण	....	(इण् / आरण् / एरण्)	....	ශ්‍රමණයාගේ පුතා (සාමණේර)
४. पाण्डुर	पण्डु	....	(आरण् / एरण् / आयनण्)	....	පණ්ඩුගේ පුතා
५. दाण्डिनायन	दण्डिन्	....	(यण् / आयनण् / एयण्)	....	දණ්ඩීගේ පුතා

६. नैषादकि निषद् (इण् / किण् / यण्) .... නිෂාදයාගේ පුතා

७ औद्दालकि उद्दालक (किण् / अण् / इण्) .... උද්දාලකයාගේ පුතා

८. कापेयः कपि .... (ऐरण् / एरण् / यण्) .... වඳුරාගේ පුතා

II. භාව තද්ධිතය

භාවාර්ථයෙහි [illegible] ता त्वा [illegible] භාව තද්ධිතයයි [illegible] නම් වේ.

භාව තද්ධිත ප්‍රත්‍යය 05 කි.

ता त्व यण् इमन् अण्

විශේෂයෙන්

[illegible] ता इमन् [illegible] ලිංග වේ

උදාහරණ

ता	ब्राह्मणस्य भावः	त्व	देवस्य भावः
	ब्राह्मण + ता		देव + त्व
	ब्राह्मणता > ब्राह्मणता (ස්ත්‍රී) (බමුණු බව)		देवत्व > देवत्वम् (නපුං) (දේව භාවය)
यण्	पण्डितस्य भावः	अण्	पटोः भावः
	पण्डित + यण्		पटु + अण्
	पाण्डित + य		पाटु + अ
	पाण्डित्य > पाण्डित्यम् (නපුං) (පණ්ඩිත බව)		पाटव > पाटवम् (නපුං) (දක්ෂ බව)

डिमन् लघोः भावः
लघु + डिमन्
लाघु + इमन्
लघिमन् > लघिमा (ස්ත්‍රී) (කෙටි බව)

විශේෂයන්

- [illegible] ත්ව [illegible] න් [illegible] න් [illegible] යන්න ලෝප් වේ

උදාහරණ:-

राज्ञो + भावः
राजन् + त्व
राज + त्व (न् [illegible])
राजत्व > राजत्वम्

दण्डिनो + भावः
दण्डिन् + त्व
दण्डि – त्व (न् [illegible])
दण्डित्व > दण्डित्वम्

- डिमन् [illegible] ऋ [illegible] र [illegible] වේ

උදාහරණ:

कृशस्य + भावः
कृश + डिमन्
कश + इमन्
कशिमन् > क्रशिमा (ස්ත්‍රී) ([illegible])

मृदोः + भावः
मृदु + डिमन्
म्रद – इमन
म्रदिमन् > म्रदिमा (ස්ත්‍රී) ([illegible])

අභ්‍යාසය 11 3

1. පහත සඳහන් වාක්‍යවල ඇති භාව තද්ධිත පද උපුටා දක්වන්න.

१. मूर्खस्य प्रज्ञा अणिमा ।

२. किं कुत्रास्ति भोः सौमनस्यं ।

३. लोभिनः दानं लघिमा ।

४. सुकृतोऽपि परात्मरणं याति देवत्वम् ।

५. बुद्धस्य चरिते क्लिष्टता नास्ति ।

६. श्रुतो हितोपदेशोऽयं पाटवं संस्कृतोक्तिषु ।

७. कविषु कालिदासस्य कवित्वं अतिविशिष्टम् ।

८. शरीरस्य कृशता आरोग्यतायै न योग्यं भवति ।

९. अजातशत्रुः पितरं घातयित्वा राजत्वं प्राप्नोत् ।

१०. यस्य नेतुः आर्जवं नास्ति तस्य व्यक्तित्वं न भवेत् ।

2. ඉහත සඳහන් වාක්‍ය සිංහලට නගන්න.

3. [illegible]

අභ්‍යාස සඳහා උපකාරක පද

मूर्खस्य – මෝඩයාගේ

अणिमा – කුඩා බව

सौमनस्यम् – සොම්නස් බව

लोभिनः – ලෝභියාගේ

लघिमा – සැහැල්ලු බව

परात्मरणं – මරණින් පසු

सुकृतो - [illegible]

क्लिष्टना - [illegible]

कृशता - [illegible]

संस्कृतोक्तिषु - [illegible]

आरोग्यनार्थ - [illegible]

घातयित्वा - [illegible]

नेतु - [illegible]

आर्जवम् - [illegible]

व्यक्तित्वं - [illegible]

नहि कृतमुपकारं साधवो विस्मरन्ति ।

[illegible]

[illegible]

नासमीक्ष्य परं स्थानं पूर्वमायतनं त्यजेत् ।

[illegible]

[illegible]

12
පාඩම
एकादश पाठः।

किं त्वं वाचालोऽस्मि ? अहं वाचालो नास्मि ।

III. අස්ත්‍යර්ථ තද්ධිතය

किं त्वं धनिकोऽसि ? नाहं धनिकोऽस्मि । (ඔබ ධනවතෙක් ද? නැත මම ධනවතෙක් නොවෙමි).

धनिकः යනු ධනය ඇති තැනැත්තා ය. धनं अस्य अस्ति । - ධනය මොහුට ඇත [illegible] धनिक [illegible] " इक" යන ප්‍රත්‍යය එකතු වීමෙනි.

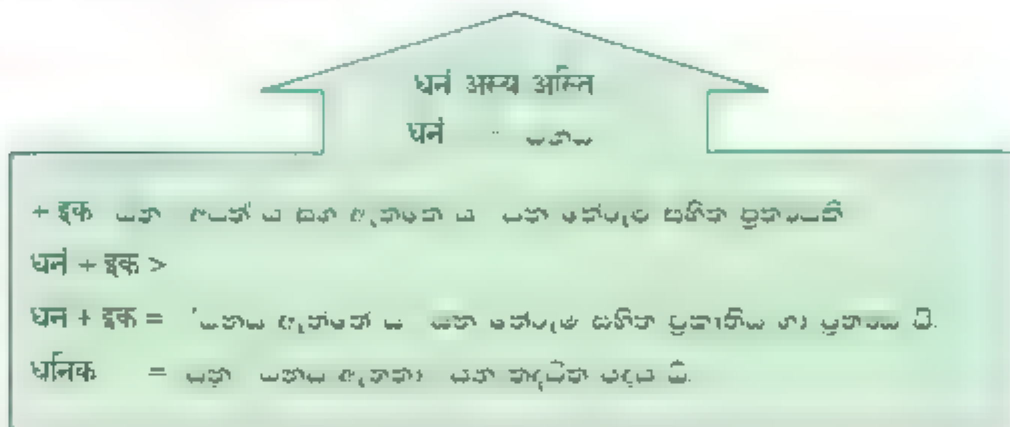

මෙලෙස ම ධනය ඇති තැනැත්තා [illegible] භාෂාවෙහි ද ධනවාන්, භාග්‍යවාන් ආදී ලෙස යෙදේ.

සිංහල		संस्कृत
ශ්‍රමික	-	श्रमिक
බුද්ධික	-	बुद्धिक
ගුණවත්	-	गुणवत्

ශ්‍රීමත්	-	श्रीमत्
ජටිල	-	जटिल
වාචාල	-	वाचाल
මධුර	-	मधुर

[illegible] සංස්කෘත භාෂාවේ දී අස්ත්‍යර්ථ තද්ධිත ලෙස හඳුන්වනු ලබන නාමපදයන් ය.

[illegible] ප්‍රත්‍යයන් පහත දැක්වේ. ඒවා මැනවින් අධ්‍යයනය කරන්න.

අස්ත්‍යර්ථ තද්ධිත පද සාධනයේ දී,

इक इन अण् इन् विन् वत् मत् र ल आल लु आलु इल वल उल

इक ප්‍රත්‍යය

धन + इक	=	धनिक	>	धनिकः	(ධනය ඇති)
श्रम + इक		श्रमिक	>	श्रमिकः	(ශ්‍රමය ඇති, ශ්‍රමය කරන්නා)
बुद्धि + इक	=	बुद्धिक	>	बुद्धिकः	(නුවණ ඇති)

इन ප්‍රත්‍යය

फल + इन	=	फलिन	>	फलिनः	(ගෙඩි ඇති)
मल + इन	=	मलिन	>	मलिनः	(කිළිටි ඇති)
वर्ह + इन	=	वर्हिण	>	वर्हिणः	(පිල්කලාප ඇති, මොනරා)

अण् ප්‍රත්‍යය - මෙහි ण् [illegible]

प्रज्ञा + अण्	=	प्राज्ञ	>	प्राज्ञः	(ප්‍රඥාව ඇති)
श्रद्धा + अण्	=	श्राद्ध	>	श्राद्धः	(ශ්‍රද්ධාව ඇති)
अर्चा + अण्	=	आर्च	>	आर्चः	(පූජාව ඇති)

इन् ප්‍රත්‍යය

धन + इन्	=	धनिन्	>	धनी	(ධනය ඇති)
सुख + इन्	=	सुखिन्	>	सुखी	(සැප ඇති)
रोग + इन्	=	रोगिन्	>	रोगी	(රෝග ඇති)

विन् ප්‍රත්‍යය

मेधा + विन्	=	मेधाविन्	>	मेधावी	(නුවණ ඇති)
तपस् + विन्	=	तपस्विन्	>	तपस्वी	(තපස ඇති)
तेजस् + विन्	=	तेजस्विन्	>	तेजस्वी	(තේජස ඇති)

वत् සහ मत् ප්‍රත්‍යය

धन + वत्	=	धनवत्	>	धनवान्	(ධනය ඇති, ධනවත්)
गुण + वत्	=	गुणवत्	>	गुणवान्	(ගුණ ඇති, ගුණවත්)
भग + वत्	=	भगवत्	>	भगवान्	(භාග්‍යය ඇති, භාග්‍යවත්)
प्रीति + मत्	=	प्रीतिमत्	>	प्रीतिमान्	(සතුට ඇති, ප්‍රීතිමත්)
श्री + मत्	=	श्रीमत्	>	श्रीमान्	(ශ්‍රිය ඇති, ශ්‍රීමත්, උදාර)
ह्री + मत्	=	ह्रीमत्	>	ह्रीमान्	(ලජ්ජා ඇති, ලජ්ජිත)

र ප්‍රත්‍යය

मधु + र	=	मधुर	>	मधुरः	(මිහිරි රස ඇති)
मुख + र	=	मुखर	>	मुखरः	(මුඛරි රව ඇති, කට ඇති)
कुञ्ज + र	=	कुञ्जर	>	कुञ्जरः	(හනුවක් ඇති, ඇතා)

ल සහ आल ප්‍රත්‍යය

चूडा + ल	=	चूडाल	>	चूडालः	(කරමලයක් ඇති, කුකුළා)
शिखा + ल	=	शिखाल	>	शिखालः	(ශිඛාවක් ඇති, මොනරා)
अंस + ल	=	अंसल	>	अंसलः	(පිරුණු උරහිස් ඇති)
वाच् + आल	=	वाचाल	>	वाचालः	(නොයෙක් වචන ඇති, වාචාල)

लु ප්‍රත්‍යය

कृपा	+ लु	=	कृपालु	> कृपालुः	(කරුණාව ඇති, කාරුණික)
दया	+ लु	=	दयालु	> दयालुः	(දයාව ඇති)
श्रद्धा	+ लु	=	श्रद्धालु	> श्रद्धालुः	(ශ්‍රද්ධාව ඇති)

आलु ප්‍රත්‍යය

शीत	+ आलु	=	शीतालु	> शीतालुः	(අධික සීතල ඇති)
उष्ण	+ आलु	=	उष्णालु	> उष्णालुः	(අධික උෂ්ණය ඇති)
कृष्ण	+ आलु	=	कृष्णालु	> कृष्णालुः	(අධික කළුපැහැ ඇති)

इल ප්‍රත්‍යය

फेन	+ इल	=	फेनिल	> फेनिलः	(පෙණගොඩවල් ඇති, පෙණ)
उरस्	+ इल	=	उरसिल	> उरसिल	(පළල් උරහිස් ඇති, විශාල පපුව ඇති)
सिकता	+ इल	=	सिकतिल	> सिकतिलः	(වැලි ඇති, වැලි පිරුණු)

वल ප්‍රත්‍යය

कृषि	+ वल		कृषीवल	> कृषीवलः	(කෘෂි කටයුතු ඇති, ගොවියා)
परिषद्	+ वल	=	परिषद्वल	> परिषद्वलः	(පිරිස ඇති)
शत्रु	+ वल	=	शत्रुवल	> शत्रुवलः	(සතුරන් ඇති)

ऊल ප්‍රත්‍යය

वात	+ ऊल	=	वातूल	> वातूलः	(වාත රෝග ඇති)
बल	+ ऊल	=	बलूल	> बलूलः	(බලය ඇති)
दन्त	+ ऊल	=	दन्तूल	> दन्तूलः	(දළ ඇති, ඇතා)

අභ්‍යාසය 12.1

01 [illegible]
ප්‍රත්‍යය අනුව වර්ග කරන්න.

(दन्तावल श्रद्धावान् शीतालु यशस्वान् शिखावल पिच्छिल श्राद्ध छत्रिक मालिक पयस्वान् शुशिर श्रुतवान् धृतिमान् तुण्डिल तपस्वी फेनिल पयस्वी रूपिक मायालु कृपालु आयुष्मान् रुचिर चक्षुमान् यशस्वी धैनालु)

वत्	मत्	इल	वल	इक	आलु	अण्	इन	विन्	लु

02. පහත දැක්වෙන තද්ධිත පදවල තේරුම් ලියන්න.

०१. सुखिन् ....

०२. आर्थिन् ....

०३. कुमुदुनी ....

०४. रसवान् ....

०५. तेजस्वी ....

०६. मायिकः ....

०७. दृष्टवान् ....

०८. बन्धुमान् ....

०९. कुञ्जरः ....

१०. नगरः ....

११. कुलिनः ....

१२. मांसलः ....

१३. उदकालुः ....

१४. दन्तुलः ....

१५. तुण्डिलः ....

१६. बर्हिणः ....

IV. සමූහාර්ථ තද්ධිතය

अथ कदाचित्तत्रानुषङ्गिकं वानरयूथमितश्चेतश्च परिभ्रमदागतम्।

(කිසියම් [illegible] විසිරෙමින් [illegible] පැමිණියේය।)

• [illegible] පදයක් ය.

यूथ - राशि - षण्ड - वर्ग - समूह - गण - वृन्द යනාදි [illegible] सඳහා ता - या - इनी - त्र - अण् - यण् - कण् - इकण् යනාදි ප්‍රත්‍යය යෙදේ.

जनानां समूहः - जनसमूहः (समास)
जनानां समूहः - जनता (तद्धित)

[illegible]

• [illegible] යෙදී පද සාධනය වේ.

ता या इनी त्र अण् यण् कण् इकण्

අභ්‍යාසය 12.2

01 උදාහරණයට අනුව සුදුසු ප්‍රත්‍යය යොදා නාමපද සකසන්න.

[illegible] ජනතා යන්න තැනේ.

१. सहायानां समूहः - .... (ता)
२. पाशानां समूहः - .... (या)
३. वातानां समूहः - .... (या)

४ गवां समूहः - ____________________ (त्रा)

५ भिक्षाणां समूहः - ____________________ (अण्)

६ युवतीनां समूहः - ____________________ (अण्)

७ केदाराणां समूहः - ____________________ (यण्)

८ धेनूनां समूहः - ____________________ (कण्)

९ कवचानां समूहः - ____________________ (इकण्)

१० बन्धूनां समूहः - ____________________ (ता)

सुतप्तमपि पानीयं शमयत्येव पावकम्
සුතප්තමපි පානීයං ශමයත්‍යේව පාවකම්
[illegible]

हितं मनोहारि च दुर्लभं वचः
හිතං මනෝහාරි ච දුර්ලභං වචඃ
හිතකර හා සිත්කලු වචන දුර්ලභ ය

हतं सैन्यमनायकम् ।
හතං සෛන්‍යමනායකම්
නායකයෙකු නැති සේනාව විනාශ වේ

13
පාඩම
त्रयोदश: पाठः

सम्भाषणं कर्तुं शक्नोषि किल ?

[illegible]

1. වරනැගිය හැකි කෘදන්ත
2. වරනැගිය නො හැකි කෘදන්ත

අව්‍යය කෘදන්ත (වරනැගිය නොහැකි කෘදන්ත)

[illegible]

तुम् - त्वा - य प्‍රත්‍යයෝ

तुम् ප්‍රත්‍යය ය.

[illegible]

छात्राः – श्रीमन् ! अद्य भवान् किं पाठयति ?

शिक्षकः – यूयं किं पठितुम् इच्छथ ?

छात्राः – वयं संस्कृतसंभाषणविषये किञ्चित् ज्ञातुम् इच्छामः

शिक्षकः – किं ज्ञातुम् इच्छथ ?

अतुलः – अहं श्रुतवान् यत् संस्कृतेन अपि सम्भाषणं कर्तुं शक्यते ।

शान्तः – एवं भवितुं न अर्हति । अहं विश्वसितुं न शक्नोमि ।

शिक्षकः – भो अतुलः सत्यम् उक्तवान् । अत्र समीपे एव एकं विद्यास्थानम् अस्ति ।

तत्र संभाषणशिबिरं च अस्ति । द्रष्टुम् इच्छथ किम् ?

छात्राः - आम् । वयं सर्वे तत्र गन्तुम् इच्छामः ।

महेन्द्रः - श्रीमन् ! अहं किञ्चित् प्रष्टुम् इच्छामि ।

शिक्षकः - पृच्छ ।

महेन्द्रः - ये संस्कृतं पठितुं लेखितुं च शक्नुवन्ति । तेषाम् एव तत्र प्रवेशः भवति किम् ?

शिक्षकः - न भोः, तथा नास्ति । सर्वेऽपि तत्र प्रवेष्टुं शक्नुवन्ति ।

छात्राः - भोः मित्राणि वयं सर्वे श्वः तत्र गमिष्यामः ।

छात्रः पठितुं विद्यालयं गच्छति ।	[illegible]
मालाकारः पुष्पाणि चेतुम् उद्यानं गच्छति ।	[illegible]
गजः जलं पातुं इच्छति ।	ඇතා දිය බීමට කැමති වෙයි.

[illegible]

अद् →	अत्तुम्	कृ →	कर्तुम्	खेल् →	खेलितुम्
गम् →	गन्तुम्	चल् →	चलितुम्	जि →	जेतुम्
ज्ञा →	ज्ञातुम्	दा →	दातुम्	नृत् →	नर्तितुम्
पा →	पातुम्	रक्ष् →	रक्षितुम्	लभ् →	लब्धुम्
वद् →	वदितुम्	हृ →	हर्तुम्	खाद् →	खादितुम्

1. සුදුසු තුමන්ත පද වරහන තුළින් තෝරා හිස්තැන් පුරවන්න.

१. वयं नर्तितुम् इच्छामः । (नृत्)
२. सः .... इच्छति । (खाद्)
३. ते गृहं .... इच्छन्ति । (गम्)
४. यूयं किं .... इच्छथ । (कृ)
५. सुमनः अङ्गणे .... इच्छति । (क्रीड्)
६. अग्रजः चलचित्रं .... इच्छति । (दृश्)
७. भिक्षुः आसने .... इच्छति । (उपविश्)

८ बालकः श्लोकं ____________ इच्छति ।　　(श्रु)

९ सा बालिका गीतं ____________ इच्छति ।　　(गा)

१० शिष्यः वस्त्राणि ____________ इच्छति ।　　(प्रक्षालय्)

११ उपासकः बुद्धं ____________ इच्छति ।　　(वन्द्)

१२ माता ओदनं ____________ इच्छति ।　　(पच्)

गन्तुम्	श्रोतुम्	प्रक्षालयितुम्
खादितुम्	गातुम्	पक्तुम्
उपवेष्टुम्	द्रष्टुम्	कर्तुम्
नर्तितुम्	ज्ञातुम्	क्रीडितुम्

[illegible]

१ सः तत्र ____________ शक्नोति ।　　(स्था)

२ सः एतत् पुस्तकं ____________ शक्नोति ।　　(पठ्)

३ किं सः अस्मिन् आसने ____________ शक्नोति ।　　(उपविश्)

४ अहं मेलनम् ____________ शक्नोमि ।　　(कृ)

५ किम् इदानीं सः गृहं ____________ न शक्नोति ।　　(गम्)

६ न हि इदानीं सः गृहं ____________ न शक्नोति ।　　(गम्)

७ किम् अहम् अत्र ____________ शक्नोमि ।　　(आगम्)

८ किम् अहम् एकं चलच्चित्रं ____________ शक्नोमि ।　　(दृश्)

९ किं भवती एकं गीतं ____________ शक्नोति ।　　(गै)

१० जनकः वृक्षम् ____________ शक्नोति ।　　(आ + रुह्)

११ बालकाः नृत्यं ____________ शक्नुवन्ति ।　　(कृ)

१२ अहं काव्यं ____________ न शक्नोमि ।　　(लिख्)

१३ त्वं न ____________ शक्नोषि ।　　(पच्)

१४ मूषकः बिलं ____________ शक्नोति ।　　(प्र + विश्)

१५ भल्लुकः वनं ____________ शक्नोति ।　　(धाव्)

आगन्तुम्	गन्तुम्	उपवेष्टुम्
पाठयितुम्	स्थातुम्	पठितुम्
गन्तुम्	द्रष्टुम्	गातुम्
प्रवेष्टुम्	नर्तितुम्	लेखितुम्
पक्तुम्	कर्तुम्	आरोढुम्

त्वा – य ප්‍රත්‍යයය

[illegible] "ය" යන ප්‍රත්‍යයය පූර්වක්‍රියා පද සෑදීමේ දී යොදාගැනේ.

छात्रः पाठं पठति । टिप्पणीं लिखति । छात्रः पाठं पठित्वा टिप्पणीं लिखति

कृषीवलः क्षेत्रं खनति । सस्यं रोपयति । कृषीवलः क्षेत्रं खनित्वा सस्यं रोपयति ।

[illegible] परिशील्य [illegible]

[illegible] उद्घाट्य [illegible]

त्वा ප්‍රත්‍යයය

මෙම ප්‍රත්‍යයය යෙදෙන්නේ ශුද්ධ ධාතූන් සමඟ ය.

कृ + त्वा > कृत्वा

धृ + त्वा > धृत्वा

मृ + त्वा > मृत्वा

श्रु + त्वा > श्रुत्वा

[illegible] අධ්‍යයනය කරන්න.

[illegible] क्रीडति (क्रीड्) क्रीडित्वा भ्रमति (भ्रम्) भ्रमित्वा लिखति (लिख्) लिखित्वा स्वादति (स्वाद्) स्वादित्वा क्रन्दति (क्रन्द्) क्रन्दित्वा धावति (धाव्) धावित्वा निन्दति (निन्द्) निन्दित्वा नृत्यति (नृत्) नर्तित्वा पठति (पठ्) पठित्वा पतति (पत्) पतित्वा मिलति (मिल्) मिलित्वा	धरति (धृ) धृत्वा करोति (कृ) कृत्वा स्मरति (स्मृ) स्मृत्वा हरति (हृ) हृत्वा शृणोति (श्रु) श्रुत्वा
[illegible] ज्ञात्वा स्नाति (स्ना) स्नात्वा	[illegible] नयति (नी) नीत्वा भवति (भू) भूत्वा
पिबति (पा) पीत्वा	[illegible]
दहति (दह्) दग्ध्वा	गच्छति (गम्) गत्वा नमति (नम्) नत्वा
त्यजति (त्यज्) त्यक्त्वा पचति (पच्) पक्त्वा	[illegible] कर्षति (कृष्) कृष्ट्वा इच्छति (इष्) इष्ट्वा

य ප්‍රත්‍යය

छात्राः पुस्तकानि अधीत्य पाठं स्मरन्ति।

शिष्यः विद्यालयं प्रविश्य गुरुं प्रणमति।

य ප්‍රත්‍යය එකතු වන්නේ උපසර්ග පූර්ව ධාතුවලටයි.

प्र + नम् + य > प्रणम्य (වැඳ)

आ + गम् + य > आगम्य   प्र + विश् + य > प्रविश्य   आ + गम् + य > आगम्य
उप + कृ + य > उपकृत्य   वि + हस् + य > विहस्य   वि + ज्ञा + य > विज्ञाय
आ + कृष् + य > आकृष्य

පහත සංවාදය උස්හඬින් කියවන්න.

बालकः – पितः, आम्रफलम् आवश्यकम्।
प्रदीपः – अस्तु (आपणिकं प्रति) भो द्वे आम्रफले देहि
आपणिकः – स्वीकरोतु श्रीमन्।
प्रदीपः – भोः एकं फलं नष्टम् अस्ति। एतत् परिवर्त्य अन्यत् देहि।

(आपणिकः ददाति)

प्रदीपः – धन्यवादः।
बालकः – अहं फलं खादानि किम्?
प्रदीपः – खादतु, किन्तु प्रक्षाल्य खादतु। प्रातः उत्थाय दन्तधावनम् अकरोत् वा?
बालकः – आम्, अकरवम्।
प्रदीपः – उत्तमम्। इदानीम् भवान् शीघ्रं गृहं प्रति गत्वा किञ्चित् खादित्वा मातुः प्रणम्य स्यूतं स्वीकृत्य आगच्छतु। अहं भवन्तं विद्यालयं प्राप्य कार्यालयं गमिष्यामि।

(बालकः तानि सर्वाणि कार्याणि कृत्वा आगच्छति।)

प्रदीपः – पुत्र! मध्याह्ने विद्यालयात् आगत्य अल्पाहारं च समाप्य एकघण्टां यावद्प्रविश्य पठतु।
बालकः – अस्तु। तथैव करिष्यामि।

පහත වාක්‍ය කිහිපය ද විමසුමෙන් බලන්න.

१ अध्यापकः आसन्दे उपविश्य प्रश्नं पृच्छति। (उप + विश् + य)

२. अर्चकः प्रतिमां संस्थाप्य पूजां करोति। (सं + स्था + य)

३. समाजसेवकः धनं सङ्गृह्य समाजसेवां करोति। (सं + गृह् + य)

४. सः माम् अनुसृत्य वेगेन आगच्छति। (अनु + सृ + य)

५. जननी द्वारम् उद्घाट्य अतिथिं सत्करोति। (उत् + घट् + य)

I. සුදුසු පද ආශ්‍රයෙන් පහත වාක්‍යය සම්පූර්ණ කර නැවත ලියන්න.

උදාහරණය

गच्छति ⟶ गत्वा

आ+ गच्छति ⟶ आगत्य

नयति ⟶ नीत्वा

आ + नयति ⟶ आनीय

स्मरति ⟶ स्मृत्वा

वि स्मरति ⟶ विस्मृत्य

त्यजति ⟶ त्यक्त्वा

परि + त्यजति ⟶ परित्यज्य

ක්ත්වා	ල්‍යප්
आगत्वा	आगत्य
सङ्गृहीत्वा	सङ्गृह्य
प्रापयित्वा	प्राप्य
सम्प्रापयित्वा	सम्प्राप्य
उपवेशयित्वा	उपवेश्य
आनीत्वा	आनीय
परिवेषयित्वा	परिवेष्य
समापयित्वा	समाप्य
संस्थापयित्वा	संस्थाप्य
निर्गत्वा	निर्गत्य
विहसित्वा	विहस्य

උදාහරණය ඇසුරෙන් පහත වගුවෙහි හිස්තැන් පුරවන්න.

प्र + क्षालयति	प्रक्षाल्य	परि + वेपयति	
आ + गच्छति		परि + त्यजति	
प्र + नमति		अभि + नन्दति	
परि + गणयति	परिगणय्य	आ + छादयति	आच्छाद्य
वि + गणयति		उप + हसति	
निर् + गच्छति		उप + करोति	
उत् + तिष्ठति		प्र + आप्नोति	प्राप्य
सम् + स्थापयति		उद् + धरति	
अनु + भवति		सम् + आप्नोति	
सम् + हरति		वि + चारयति	

පූර්ව ක්‍රියා යොදා පහත වාක්‍ය සකසන්න.

१ छात्रः विद्यालयं प्रविष्टवान् । पुस्तकं पठितवान् । — छात्रः विद्यालयं प्रविश्य पुस्तकं पठितवान् ।

२. तौ आगमिष्यतः । भोजनं करिष्यतः । ______

३. भिक्षवः उपविशन्ति । ध्यायन्ति । ______

४. त्वं पत्रं लिखसि । प्रेषयसि । ______

५. भवान् सम्बुद्धं प्रणमतु । पठतु । ______

६. वृषभौ शकटम् आकर्षतः । अग्रे नयतः । ______

७ भ्राता पुस्तकम् आनयत् । पाठम् अपठत् । ______

८. सर्वे हस्तान् प्रक्षालयन्तु । भोजनं कुर्वन्तु । ______

९. सिद्धार्थः यशोधरां संस्मरति । प्रसन्नः भवति । ______

१० आनन्दस्थविरः बुद्धमन्दिरं गतवान् । संस्कारविधानं कृतवान् । ______

उदाहरणानि

सा मोदकं खादति । सा जलं पिबति । सा विद्यालयं गच्छति ।

सा मोदकं खादित्वा जलं पीत्वा विद्यालयं गच्छति ।

१. जननि स्नाति ।ओदनं पचति ।

२. प्रमुखाचार्यः परिवेणं गच्छति । कार्यं करोति ।

३. छात्रः पाठं पठति । निद्राति ।

४. शिशुः फलं खादति । क्रीडति ।

५. त्वं पत्रं लिखसि । प्रेषयसि ।

६. उपासकः बुद्धं नमति । प्रदक्षिणं करोति ।

७. जनाधिपः विदेशं गच्छति । स्वदेशं आगच्छति ।

८. अध्यापकः पाठं पाठयति । प्रश्नं पृच्छति ।

९. भिक्षुः पात्रं गृह्णाति । पिण्डाय चरति ।

१०. मम सहपाठी धर्मं श्रृणोति । धार्मिकः भवति ।

११. रन्दिकः क्षीरं पिबति । शयनं करोति ।

१२. अहं श्लोकं वदामि । अर्थं बोधयामि ।

१३. अहं कार्यं करोमि । विद्यालयं गच्छामि ।

१४ ते चित्रं पश्यन्ति । आनन्दम् अनुभवन्ति ।

१५. सः दुर्गुणं त्यजति । सज्जनः भवति ।

१६. वैद्याः औषधं यच्छन्ति । धनं स्वीकुर्वन्ति ।

१७ पितामहः धर्मपदं वाचयति । अर्थं वदति ।

१९. जननी पुत्रं ताडयति । दुःखं विन्दति ।

२०. बालिका हसति । संभाषणं करोति ।

यत्ने कृते यदि न सिध्यति कोऽत्र दोषः।

යත්නේ කෘතේ යදි න සිධ්‍යති කෝ(අ)ත්‍ර දෝෂඃ

(උත්සාහ කළවිටත් ඵලයක් ඉටුනොවේ නම් එහි වරද කිම?)

यथा बीजं तथाङ्कुरः

යථා බීජං තථාඞ්කුරඃ

බීජය යම්සේ ද අංකුරය එසේ ය

यथौषधं स्वादुहितं च दुर्लभम्।

යථෞෂධං ස්වාදුහිතං ච දුර්ලභම්

මිහිරි මෙන් හිතකර ඖෂධයක් දුර්ලභ ය.

පාඩම 14
चतुर्दशः पाठः ।

अवश्यं लभते कर्ता फलं पापस्य कर्मणः ।

[illegible] තුන් කාලයෙහි ම කරන තැනැත්තා ඒ නාමයෙන් හැඳින්වේ.

කර්තෘ - කරන්නා   දාතෘ - දෙන්නා   පක්තෘ - පිසන්නා

සෝපපද ධාතුවකට ප්‍රත්‍යය එකතුවීම

अस्थि + √हृ + अ ⟶ अस्थिहरः
धनुस् + √धृ + अ ⟶ धनुर्धरः

නිරුපපද ධාතුවකට ප්‍රත්‍යය එකතුවීම

√अर्ज् + अक ⟶ अर्जकः
√बुध् + क ⟶ बुधः

कृ + तृ कर्तृ   दा + तृ दातृ   नी + तृ नेतृ   जी + तृ जेतृ

पच् + अक = पाचक   पठ् + अक = पाठक   याच् + अक = याचक

नी + अक = नायक   नश् + अक = नाशक

[illegible]

तृच् अक क अ अन णिनि श ण ड ट इ ख विच्

खश् ल्युट् ल्वि टाच् टक् विण् मनिप् क्वनिप् वनिप्

[illegible]

කර්තෘවාචක "කෘත්" ප්‍රත්‍යයෝ

तृ ප්‍රත්‍යය

ධාතුව	කෘත් ප්‍රත්‍යය	කෘදන්ත පදය	ප්‍රථමා ඒකවචන	අර්ථය
कृ	तृ	कर्तृ	कर्ता	කරන්නා
दा	तृ	दातृ	दाता	දෙන්නා
नी	तृ	नेतृ	नेता	ගෙන යන්නා
हृ	तृ	हर्तृ	हर्ता	හරින්නා
जी	तृ	जेतृ	जेता	දිනන්නා
मृ	तृ	मातृ	माता	මනින්නා
एध	तृ	एधितृ	एधिता	වැඩෙන්නා
भू	तृ	भवितृ	भविता	වන්නා
रु	तृ	रवितृ	रविता	හඬන්නා

अच् ප්‍රත්‍යය

पचति इति पच
गिरौ शेते इति गिरिश

ධාතුව	ප්‍රත්‍යය	කෘදන්ත නාමය	අර්ථය
वच्	अ	वच	[illegible]
पच्	अ	पच.	[illegible]
क्षम्	अ	क्षम·	[illegible]
नद्	अ	नदः	[illegible]
चल्	अ	चलः	[illegible]
दिव्	अ	देव.	[illegible]
धृ	अ	धर.	[illegible]
सृप्	अ	सर्प·	[illegible]
कृश	अ	कृश	[illegible]
चुर्	अ	चोरः	[illegible]

සෝපපද ධාතුවට "අ" ප්‍රත්‍යය යෙදීම

සෝපපද ධාතුව	ප්‍රත්‍යය	කෘදන්ත නාමය	අර්ථය
यशस् + कृ	अ	यशस्करः	[illegible]
भार + वह	अ	भारवह	[illegible]
सम् + वद्	अ	संवद·	[illegible]
पुरस् + सृ	अ	पुरस्सरः	[illegible]

ण्वुल् /अक ප්‍රත්‍යය

[illegible] ण्वुल् [illegible] अक [illegible] ण् [illegible]

नी + अक → नायक

कृ + अक → कारक

ध्यै + अक → ध्यायक

ධාතුව	ප්‍රත්‍යය	සෑදෙන නාමය	ප්‍රථමා ඒක වචනය	අර්ථය
वच्	अक	वाचक	वाचकः	[illegible]
पच्	अक	पाचक	पाचकः	[illegible]
पठ्	अक	पाठक	पाठकः	[illegible]
यच्	अक	याचक	याचक	[illegible]
चल्	अक	चालक	चालकः	[illegible]
दा	अक	दायक	दायकः	[illegible]
नृत्	अक	नर्तकः	नर्तकः	[illegible]
श्रु	अक	श्रावक	श्रावक	[illegible]
सेव्	अक	सेवकः	सेवक	[illegible]

णिनि / इन् ප්‍රත්‍යය

මෙම ප්‍රත්‍යයේ ශේෂ වන්නේ इन् යන්න පමණකි

ग्राहिन्

करिन्

भाविन्

ධාතුව	ප්‍රත්‍යය	කෘදන්ත නාමය	ප්‍රථමා ඒක වචනය
वद्	इन्	वादिन्	वादी
ग्रह्	इन्	ग्राहिन्	ग्राही
स्था	इन्	स्थायिन्	स्थायी
मन्त्र	इन्	मन्त्रिन्	मन्त्री
उद् + सह्	इन्	उत्साहिन्	उत्साही
द्रुह्	इन्	द्रोहिन्	द्रोही
नि + वस्	इन्	निवासिन्	निवासी
अप + राध्	इन्	अपराधिन्	अपराधी
नि + रक्ष	इन्	निरक्षिन्	निरक्षी
पण्डित + मन्	इन्	पण्डितमानिन्	पण्डितमानी

क ප්‍රත්‍යය

සුබන්ත නාම (උපපද) සමග ඇති ආකාරාන්ත ධාතූන්ගෙන් පසු 'ක' ප්‍රත්‍යය යෙදේ. එහි 'ක' ප්‍රත්‍යයේ 'ක්' [illegible] 'අ' [illegible] ඉතිරි වේ. එබැවින් මෙහි ශුද්ධ ප්‍රත්‍යය වන්නේ "අ" යන්නයි.

जलं ददाति (जल + दा + क) → जलद:

मधु पिबति (मधु + पा + क) → मधुप:

ධාතූන්ගේ උපධාන් ස්වරය ඉ, උ වන ක ප්‍රත්‍යය [illegible] කර්තෘ අර්ථයෙහි ක වේ.

बुध् + क → बुध:

පහත වගුවෙහි ඇති නිදර්ශන දෙස අවධානය යොමු කරන්න.

ධාතුව	ප්‍රත්‍යය	සාධිත නාමය	අර්ථය
विद्	अ	विद्	දන්නා තැනැත්තා
छिद्	अ	छिदः	[illegible]
क्षिप्	अ	क्षिपः	[illegible]
भूमि + दा	अ	भूमिद	භූමිය දෙන්නා
जल + दा	अ	जलदः	ජලය දෙන්නා
मध्य + स्था	अ	मध्यस्थः	මැදහත් තැනැත්තා

अन ප්‍රත්‍යය

ධාතුව	ප්‍රත්‍යය	සාධිත නාමය
शुभ्	अन	शोभन
नन्द्	अन	नन्दन
छिद्	अन	छेदन
रम्	अन	रमण
साध्	अन	साधन
वृध्	अन	वर्धन
ज्वल्	अन	ज्वलन
सह्	अन	सहन
ज्ञा	अन	ज्ञान
पा	अन	पान
नृत्	अन	नर्तन

අභ්‍යාසය

01 [illegible]

____ शुभकार्याणां लभते यश उत्तमम् ।
____ सत्यस्य वाक्यस्य दुःखं न खलु विन्दते ॥
स्वयं ____ हि भारस्य सर्वदा सुखभाग् भवेत् ।
____ गुरुवाक्यानां न कदापि मूर्खो भवेत् ॥

न्यायकारी मन्दगामी सत्यवादी न प्राप्य तैः ।
उपकारी सदाचारी मिष्टभाषी च दुर्लभः ॥
धनहारी स्तेयजीवी नरकं याति मानवः ।
दुराचारी शुभाचारी लभते वाच्यतां सदा ॥

02 [illegible]
03 [illegible]
04 [illegible]
5. (අ). පහත වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.
(ආ) [illegible]

१. नित्यमेव मधुरान्नानि खादकाः अस्वस्थाः भवन्ति ।
२. गायकः रुचिरं गीतं गायति ।
३. प्रेक्षकाः सुन्दराणि चित्राणि पश्यन्ति ।
४. सर्वे पाठकाः श्रेष्ठानि पुस्तकानि पठन्तु ।
५. पाचकः मिष्टं भोजनं ददाति ।
६. राष्ट्रस्य रक्षकः माननीयः भवति ।
७. कर्षकाः वर्षासु धान्यं वपन्ति ।
८. विद्यायाः प्रचारकाः प्रशंसनीयाः भवन्ति ।
१०. शासकः जनतायाः करं गृह्णाति ।

6. (අ) පහත වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.
[illegible]

०१. धर्मस्य श्रोतारः अल्पाः एव भवन्ति ।

०२. धनस्य दाता उदारः कथ्यते ।

०३. परकार्यस्य रोद्धा निन्दितः भवति ।

०४. सन्पथे गन्ता प्रशंसनीयः भवति ।

०५. युद्धे जेता ऐश्वर्यं लभते ।

०६. व्याकरणस्य ज्ञाता वैयाकरणः कथ्यते ।

०७. तथ्यस्य वक्तारः दुर्लभाः भवन्ति ।

०८. सत्कार्यस्य कर्तारः प्रशंसनीयाः भवन्ति ।

याच्ञा मोघा वरमधिगुणे नाधमे लब्धकामा

[illegible]

[illegible]

रिक्तः सर्वो भवति हि लघुः पूर्णता गौरवाय ।

[illegible]

[illegible]

वरं मौनं कार्यं न च वचनमुक्तं यदनृतम् ।

[illegible]

[illegible]

15
පාඩම
पञ्चदश- पाठः

कथं कदा कियत् कुत्र

कथं कदा कियत् कुत्र - किमर्थं किं करोम्यहम् ।
कस्यार्थे च कया शक्त्या - चिन्तयेयं मुहुर्मुहुः ॥

ක්‍රියාකාරකම 01

- [illegible] තනා ලියන්න.

सः	कथं	खादति ?
	आनन्देन, लोभेन, लज्जया, शान्त्या त्वरया शीघ्रं, मन्दं मन्दम्	

सः	किं	खादति ?
	ओदनं, मांसं, पयोहिमं फलं, रसगोलं, सेवफलं, आम्रफलं, दालिं, जम्बीरं, कदलीफलं	

सः	किं	खादति ?	
	भोजनालये गृहे बन्धुगृहे, आश्रमे, नैवासिकागारे वृक्षमूले नदीतटे		

सः	कदा	खादति ?	
	प्रभाते, सप्तवादने मध्याह्ने अपराह्णे, रात्रौ, चतुर्वादने पञ्चवादनात् पूर्वं		

सः	किमर्थं	खादति ?	
	शक्तिलाभार्थं जीवनधारणार्थं स्वास्थ्यलाभार्थं क्षुधानिवारणं		

सः	कथं	पठति ?	
	शुद्धं, अशुद्धं, स्पष्टं अस्पष्टं, ध्यानपूर्वकं वारंवारं, तूष्णीं		

सः	किं	पठति ?
	संस्कृतं, मातृभाषां	
	गणितं, भूगोलं	
	इतिहासं, आंगलभाषां	

ක්‍රියාකාරකම 01

ක්‍රියාවක් [illegible] ක්‍රියාවක [illegible] ධාතුව නම් වේ. [illegible] ගණ වශයෙන් එම කොටස් හැඳින් වේ.

උදා:- පඨති යනු ක්‍රියාපදයකි. මෙහි ධාතුව ' පඨ් ' යන්නයි.
ධාවති - ධාව්. ඛාදති - ඛාද්. හසති - හස්

धावति ।	- (දුවයි)	गच्छति ।	- (යයි)
हसति ।	- (සිනාසෙයි)	लिखति ।	- (ලියයි)
खादति ।	- (කයි)	पिबति ।	- (බොයි)
पूजयति ।	- (පුදයි)	क्रीडति ।	- (සෙල්ලම් කරයි)
पठति ।	- (කියයි)	विशति ।	- (පිවිසෙයි)

යනු ක්‍රියාපද කිහිපයකි.

ඉහත ක්‍රියාපදවල [illegible]

උදා:- धाव + ति = धाव

धावति गच्छति हसति लिखति खादति

पिबति पूजयति क्रीडति पठति विशति

පහත ක්‍රියාපදවල [illegible] धावति [illegible] धाव යනු දුවන්න යන්නයි.

අභ්‍යාසය 02

- සුදුසු පරිදි ක්‍රියාපදයන් යොදන්න

1. යන්න ....
2. සිනාසෙන්න ....
3. ලියන්න ....
4. කන්න ....
5. බොන්න ....
6. පුදන්න ....
7. සෙල්ලම් කරන්න ....
8. පාඩම් කරන්න ....
9. පිවිසෙන්න ....
10. උයන්න ....

නි ප්‍රත්‍යය ඉවත් [illegible] **मा** [illegible] **मा** යන්නෙහි තේරුම 'එපා' යන්නයි.

උදා:- දුවන්න එපා **मा धाव ।**

අභ්‍යාසය 03

- සිංහලෙන් ලියන්න

१ मा क्रीड । ....
२ मा पूजय । ....
३ मा लिख । ....
४ मा पिब । ....
५ मा पठ । ....

1. ලියන්න එපා ....
2. කන්න එපා ....
3. කියන්න එපා ....
4. සිනාසෙන්න එපා ....
5. යන්න එපා ....

- वसति । अटति । चरति । हरति । नयति । भवति । चलति । यच्छति । යන ක්‍රියාපදයනට සුදුසු පරිදි **सा** නිපාතය යොදන්න.

ක්‍රියාකාරකම 03

[illegible] ද්විතීයා විභක්තියෙන් [illegible] ප්‍රධාන අදියර දෙකකි.

[illegible] ද්විතීයා විභක්තියෙන් [illegible]

स - सा - बालकः बालिका - नरः - पुरुषः छात्रा - मुनिः - गुरुः	किम्	खादति ?
	अन्नम् - फलम् - आम्रफलम् - सेवाफलम् द्राक्षम् - कदलीफलम् - ओदनम् - मांसम् पयोहिमम् - अपूपम्	

උදා:- **सा किं खादति ?**

ඇය කුමක් කයි ද? ඇය කන්නේ මොනවා ද?

सा सेवाफलं खादति ।

ඇය ඇපල් ගෙඩියක් කයි.

- උදාහරණයට අනුව අර්ථවත් වාක්‍ය 10ක් නිර්මාණය කරන්න.

ते - बालिकाः - शिशवः - गुरवः - मुनयः - भूपतयः - बालकाः	किम्	खादन्ति ?
	अन्नम् - फलम् - आम्रफलम् - सेवाफलम् - द्राक्षम् - कदलीफलम् - ओदनम् - मांसम् - पयोहिमम् - अपूपम्	

උදා. ते किं खादन्ति ? ඔවුහු කුමක් කත් ද? (ඔවුන් කන්නේ මොනවාද?)

ते सेवाफलं खादन्ति । ඔවුහු ඇපල් ගෙඩියක් කති.

- උදාහරණයට අනුව අර්ථවත් වාක්‍ය 10ක් නිර්මාණය කරන්න.

[illegible]

सः - सा - बालकः - बालिका - नरः - पुरुषः - छात्रा - मुनिः - गुरुः	कुत्र	गच्छति ?
ते - बालिकाः - शिशवः - गुरवः - मुनयः - भूपतयः - बालकाः		गच्छन्ति ?
	गृहम् - पाठालयम् - ग्रामम् - आश्रमम् - क्रीडांगणम् - कार्यालयम् - विद्यालयम् - आपणम् - सभाम् - पुस्तकालयम् - पत्रालयम्	

උදා. सः कुत्र गच्छति ? ඔහු කොහේ යයි ද? (ඔහු කොහෙද යන්නේ?)

सः कार्यालयं गच्छति । ඔහු කාර්යාලයට යයි.

ते कुत्र गच्छन्ति ? [illegible]

ते कार्यालयं गच्छन्ति । ඔවුහු කන්තෝරුවට යති.

● උදාහරණවලට අනුව අර්ථවත් වාක්‍ය 10ක් නිර්මාණය කරන්න.

ක්‍රියාකාරකම 03

[illegible] විභක්තියෙන් තැබේ.

උදා:- त्वं केन आगच्छसि ? ඔබ කොහොමද එන්නේ ?

अहं शकटेन आगच्छामि । මම කරත්තයෙන් එමි.

[illegible] शकटेन [illegible] විභක්තියෙන් තබා ඇත.

सः | केन | गच्छति ?

शकटेन - सर्वयानेन
धूमयानेन - गगनयानेन - द्विचक्रेण

අභ්‍යාසය 05

हस्तेन	....	नेत्रेण	....
गानेन	....	चषकेन	....
परशुना	....	नेत्राभ्याम्	....
पादाभ्याम्	....	सर्वयानैः	....
हस्ताभ्याम्	....	पुष्पैः	....

- පහත සඳහන් වාක්‍ය ඛණ්ඩ සංස්කෘතයට නගන්න.

01 අතින් ලියයි.
02. බස් එකෙන් පැමිණෙයි.
03. දෑසින් බලයි.
04. කෝප්පයෙන් බොයි
05. සිදුරෙන් බලයි.
06. පිහියෙන් කපයි
07. දෑතින් වසයි.
08 දිවෙන් රස විඳියි
09. කණ්ඨයෙන් ගයයි.
10. රෝද දෙකින් පදවයි.

ක්‍රියාකාරකම 04

तव नाम किम् ?	(ඔබේ නම කුමක් ද?)
मम नाम कालिदासः ।	(මගේ නම කාලිදාස)
तस्य नाम किम् ?	(ඔහුගේ නම කුමක් ද?)
तस्याः ग्रामः कुत्र	(ඇගේ ගම කොහෙද?)

[illegible] සාකච්ඡා කෙරේ නම්, එම පද භාවිත විභක්තියෙන් නැගේ.

උදා:- एषः मम निचोलम् ।

अस्माकं देशं रक्षणीयम् ।

खगस्य पत्रे स्तः ।

तव स्यूतः कुत्र अस्ति ?

मातुः गानेन तुष्यते ।

नद्याः जलेन वपति ।

- සංස්කෘත භාෂාවෙන් ම පිළිතුරු සපයන්න.

१. तव नाम किम् ?	२. तव ग्रामः कुत्र अस्ति ?
३. तव पिता कुत्र कार्यं करोति ?	४. तव माता किं करोति ?
५. तव स्वसुः विद्यालयः कः ?	६. तव प्रियतमं विषयं किम् ?
७. तव प्रियम् अन्नं किम् ?	८. तव प्रियतमं फलं किम् ?
९. तव संकेतं किम् ?	१०. तव जन्मदिनं कदा ?

- සිංහලයට නගන්න.

१. एषा मम सखी।	२. एषः मम आदेशः।
३. मम गृहसंकेतः।	४. सः मम छात्रः।
५. सः मम दोषः न।	६. मम वचनं शृणु।
७. मम तु आक्षेपं नास्ति।	८. मद्दृशः एव मम पुत्रः।
९. मम शिरः भ्रमति एव।	१०. मम दूरभाषसंख्यां जानाति।

- [illegible]

तस्य - तस्याः - मम - तव - आचार्यस्य - साधोः - मुनेः - पितुः	आज्ञा	अनुसरति
तयोः - भवतोः - युवयोः - आचार्ययोः - साध्वोः - मुन्योः - पित्रोः	इच्छां	फलति - समाप्नोति
तेषां - तासां - अस्माकं - युष्माकं - आचार्याणां - साधूनां - मुनीनां - पितृणां	समाचारं	अनुगच्छ

ක්‍රියාකාරකම 05

कुत्र + अपि

- සිංහලයට නගන්න.

१. कुत्रापि मा गच्छ । ____________________

२. कुत्रापि तया सह मा तिष्ठ । ____________________

३. कुत्रापि तेन सह मा गच्छ । ____________________

४. कुत्रापि केवलं मा भ्रम । ....

५. कुत्रापि मां त्यक्त्वा मा गच्छ । ....

किञ्चन् + अपि - (මොකවත්)

- සංස්කෘතයට නගන්න.

1. මොකවත් ගෙනෙන්න එපා. ____________________

2. මොකවත් දෙන්න එපා. ____________________

3. මොකවත් හොරෙන් ගන්න එපා. ____________________

4. මොකවත් බොරු කියන්න එපා. ____________________

5. මොකවත් කළුලෑල්ලේ ලියන්න එපා. ..____________________

कथम् + अपि - (කොහොමහරි)

- සිංහලයට නගන්න.

१. कथमपि मां मा विस्मर । ____________________

२. कथमपि वार्तापत्रिका आनय । ____________________

३. कथमपि समये तत्र गच्छत । ____________________

४. कथमपि तं चोरं गृहाण । ____________________

५. कथमपि संस्कृतं सम्यग् पठत । ____________________

कदा + अपि (කවදාවත්)

१. कदापि पुनः तत्र मा गच्छ ।
२. कदापि केवलं असत्यं मा वद ।
३. कदापि तया सह मा सञ्चर ।
४. कदापि तथा मा कुरु ।
५. कदापि मातापितरं मा विस्मर ।

අභ්‍යාසය 07

- कुत्रापि - किञ्चिदपि - कथमपि - कदापि යන [illegible] පද යොදා වාක්‍ය [illegible] නිර්මාණය කරන්න.

कदा - यदा - तदा - सर्वदा - सदा - एकदा යන [illegible] [illegible] දී ප්‍රශ්නය කාලාර්ථය ගනියි.

උදා:- कदा त्वं प्रभाते उत्तिष्ठसि ? [illegible]

- සිංහලයට නගන්න.

१. कदा सा प्रातराशं खादति ?
२. कदा तव जन्मदिनम् ?
३. कदा पिता कार्यालयं गच्छति ?
४. कदा नक्षत्राणि प्रकाशन्ते ?
५. कदा दन्तधावनं करोषि ?

किमर्थम्

උදා:- ඇයි පමා වෙන්නේ ? किमर्थं विलम्बः ?

ඇයි එහෙම කියන්නේ ? तया किमर्थं वदति ?

• සිංහලයට නගන්න

१ अहं किमर्थम् असत्यं वदामि ?

२ विना कारणं किमर्थं रोदिसि ?

३ शुनकः किमर्थम् इत्थं भषति ?

४ किमर्थम् इति पृच्छति चेत् भवान् कुप्यति ?

५ संस्कृतेन सम्भाषणं कर्तुं किमर्थं सङ्कोचः ?

६ किमर्थम् अद्य विद्यालयं न गच्छन्ति ?

७ किमर्थं तथा मां पश्यति ?

८ किमर्थम् एवं तां परित्यज्य प्रवासं गमिष्यसि ?

९ किमर्थम् असत्यं वदसि ? सत्यं ब्रूहि ?

१० तया सार्धं तत्र किमर्थं पठसि ?

• සංස්කෘතයට නගන්න.

1. ඇයි මොකුත් කන්නේ නැත්තේ ? ....
2. ඇයි කථා අහන්නේ නැත්තේ ? ....
3. ඇයි ඉක්මණින් කෝපවෙන්නේ ? ....
4. ඇයි එහෙ යන්න කැමැති නැත්තේ ? ....
5. ඇයි ඔහොම කරන්නේ ? ....
6. ඇයි සදුරුදින් එන්නේ නැත්තේ ? ....
7. ඇයි නිහඬව ඉන්නේ, ඇතුළට එන්න. ....
8. ඇයි අම්මා අපිත් එක්ක කථා නැත්තේ ? ....
9. ඇයි ඇය එහෙම මට කියන්නේ ? ....
10. ඇයි කලින් අභ්‍යාස නොකරන්නේ ? ....

අභ්‍යාසය 08

• සිංහලයට නගන්න.

१ कोऽपि केन सह तत्र वसति ?

२ के अद्य विद्यालयं न आगतवन्तः किल ?

३ कः नित्यमेव कया सार्धं भ्रमति ?

४ कस्मिन् ग्रामे ते प्रतिवसन्ति ?

५ कैः सह क्रीडन्ति सायं तत्र ?

६ कस्मै वस्त्रम् अन्नं च ददाति ?

७ केभ्यः नगरेभ्यः करं चिनोति ?

८ कस्य माता विहारमहादेवी किल ?

९ केषु स्नेहं प्रदर्शयसि ?

१० काभिः सह ते कस्मिन् वने कान् मृगान् व्यापादयन्ति ?

■ පහත සඳහන් ප්‍රශ්නවලට සංස්කෘතයෙන් කෙටි පිළිතුරු සපයා ලියන්න

१. तव नाम किम् ?

२. का तव माता ?

३. भवत्याः नाम किम् ?

४. तव पितुः नाम किम् ?

५. किम् – माता गृहे एव वसति ?

६. अपि – पिता कुत्र सेवां करोति ?

७. कति सदस्याः गृहे प्रतिवसन्ति ?

८. तव अग्रजः कः इति वदतु ?

९. तव पितामहस्य नाम किम् ? सः कुत्र केन सह वसति ?

१०. स्वसा किं करोति ? अनुजः कुत्र पठति ?

११. ते कस्मिन् वर्गे कानि कानि पठन्ति ?

१२. तव प्रियतमः भाषा का ?

१३. तव मातुः प्रियतमः अन्नं किम् ?

१४. आगामि सप्ताहे कुत्र गमिष्यसि ?

१५. कदा त्वं प्रभाते उत्तिष्ठसि ?

१६. कदा केन सह प्रातराशं भुङ्क्ते ?

१७. सायं कदा पूजां करोति ?

१८. लङ्कायां कुत्र कुत्र गन्तुम् इच्छसि ?

१९. कस्मिन् स्नेहं श्रद्धा वा अस्ति ?

२०. अनागते कः भवितुम् इच्छसि ?

පුනරීක්ෂණ

[illegible]

सः - सा - बालकः - कविः - गुरुः	इतिहासं	पठति ।
त्वम्	गणितं	पठतः ।
अहम्		पठन्ति
तौ - बालकौ - कवी - गुरू	आङ्गलभाषां	पठसि ।
युवाम्	संस्कृतभाषां	पठथः ।
आवाम्		पठथ ।
ते - बालकाः - कवयः - गुरवः	महाभारतं	पठामि ।
यूयम्	पञ्चतन्त्रं	पठावः ।
वयम्		पठामः ।

सः - सा - बालकः - कपिः - गुरुः		खादति
त्वम्	न - नित्यम् - बहु - स्वादु अन्नम् - अल्पम् -	खादतः
अहम्		खादन्ति
तौ - बालकौ - कपी - गुरू	अल्पाल्पम् - उदरपूरम् - सामिषम् - निरामिषम्	खादसि
युवाम्	- किमपि - मन्दं मन्दम् - सन्तोषेण -	खादथः
आवाम्	बहुकालम् - त्वरया - शनैः शनैः	खादथ
ते - बालकाः - कपयः - गुरवः		खादामि
यूयम्		खादावः
वयम्		खादामः

पङ्क्तो हि नमति क्षिप्त क्षेमु पतति मूर्धनि ।

[illegible]

[illegible]

पयः पानं भुजङ्गानां केवलं विषवर्धनम्

[illegible]

[illegible]

पयो गते किं खलु सेतुबन्धः ।

[illegible]

[illegible]

16
පාඩම
षोडशः पाठः

किमर्थं किञ्चिन्न खादसि ?

यदा - तदा (යම් විටක / එවිට)

උදා:- यदा त्वं वदसि तदा अहं न वदामि ।
यदा अहं वदामि तदा त्वं न वद ।

ක්‍රියාකාරකම 1

- यदा - तदा ප්‍රයෝගය යොදා එක වාක්‍ය කරමින් ලියන්න.
- ඒවා සිංහලයට ද නගන්න.

०१. त्वं तत्र न गच्छसि । अहमपि आगच्छामि ।

०२. माता ओदनं पचति । स्वसा दूरदर्शनं पश्यति ।

०३. आचार्यः वर्गं प्रविशति । छात्राः आसनेभ्यः उत्तिष्ठन्ति ।

०४. सूर्यः अस्तं याति । सर्वत्र तिमिरं प्रसरति ।

०५. जननी नास्ति । मधुरान्नं न स्यात् ।

०६. सर्वयानं समये नागच्छति । द्विचक्रेण नगरं गच्छाव ।

०७. चन्द्रः प्रकाश्यते । कुमुदानि विकसन्ति ।

०८. सम्यग् न पठेत् । परीक्षणात् न उत्तरिष्यसि ।

०९. दानं ददाति । स्वर्गं प्रयाति ।

१०. द्वारं उद्घाटयति । अन्तरागच्छामि ।

- यदा - तदा ප්‍රයෝගය යොදා වාක්‍ය 05ක් නිර්මාණය කරන්න.

यद्यपि - तथापि (නමුත්)

• පහත සඳහන් වාක්‍ය අධ්‍යයනය කරමින් ඒවා සිංහලයට නගන්න.

०१. यद्यपि स दरिद्रः तथापि स सुखी ।

०२. यद्यपि स पण्डितः तथापि संस्कृतं न वदति ।

०३. यद्यपि सा रमणीया तथापि दरिद्रा भवति ।

०४. यद्यपि ते प्रयत्नं कुर्वन्ति तथापि सा द्विवंगता ।

०५. यद्यपि औषधं तिक्तं तथापि स्वस्थताय योग्यं भवति ।

०६. यद्यपि धर्मं न सरलं तथापि नित्यमेव श्रवणीयम् ।

यदि – तर्हि (ඉදින් - එසේ නම්)

උදා:- यदि धनम् अस्ति तर्हि दानं देहि ।
ඉදින් සල්ලි ඇතිනම්, දන් දෙන්න.

අභ්‍යාසය 2

• පහත වාක්‍ය අධ්‍යයනය කරමින් ඒවා සිංහලයට නගන්න.

०१. यदि पापं न कृतं तर्हि परितापं मा कुरु ।

०२. यदि अभाग्यः भवति तर्हि हस्तगतोऽपि निधिः लुप्यति ।

०३. यदि सम्यग् पठति तर्हि परीक्षणविषये भयं मा कुरु ।

०४. यदि शिशुः उच्चैः रोदिति तर्हि क्षीरं दत्वा लालय ।

०५. यदि असत्यमेव वदति तर्हि शतं दण्डय ।

०६. यदि विपत्तिः स्यात् तर्हि भेदनं न योग्यम् ।

यथा – तथा (යම් සේ ද එසේ)

උදා: यथा पिता तथा पुत्रः (පියාණෝ යම් සේ ද පුතා එසේ ය)

අභ්‍යාසය 1

- පහත වාක්‍ය අධ්‍යයනය කර, ඒවා සිංහලයට නගන්න.

०१. यथा बीजं तथाङ्कुरः ।

०२. यथा पूर्वं तथा परम् ।

०३. यथा वृक्षः तथा फलम्

०४. यथेच्छसि तथा कुरु ।

०५. यथा अयं मम बन्धुः तथा त्वम् अपि ।

०६. यथा गुरुः कथयति तथा शिष्यः करोति ।

०७. यथा मतिः तथा गतिः ।

०८. यथा दृष्टिः तथा सृष्टिः ।

- පහත සඳහන් වාක්‍ය සංස්කෘතයට නගන්න.

1. නැටුම යම් සේ ද ගායනය ද එසේ ය.
2. පාපයේ තරමට ම දුක්වීම ද වේ.
3. කථාව යම් සේ ද වැඩ ද එසේ ය.
4. ඔබ පොතෙහි අල්ප්‍රිය යම් සේ ද ඇය පොතෙහි එසේ නොවේ.
5. මේ අඹ යම් සේ මිහිරි ද අර අඹ එසේ නොවේ.
6. මේ මල් යම් සේ මනරම් ද අර මල් එසේ ම සුවඳවත් ය.
7. යම් සේ ඔබ කැමැති ද එසේ කථා කරන්න.
8. යම් සේ මගේ අම්මා උයයි ද එසේ මට ද කරන්නට හැකි ය.

यावत् - तावत् (යම් තාක් - එතාක්)

सः यावत् इच्छति तावत् देहि । (ඔහු කැමති තාක් ද එතාක් දෙන්න)

අභ්‍යාසය 4

- පහත වාක්‍ය අධ්‍යයනය කර, ඒවා සිංහලයට නගන්න.

०१. त्वं यावत् इच्छसि तावत् गृहाण ।

०२. यावत् दत्तं तावत् भुक्तम् ।

०३. यावत् मम देहे प्राणाः तावत् त्वां न विस्मरिष्यामि ।

०४. यावत् श्वासाः तावत् आशाः ।

०५. तावच्च शोभते मूर्खो यावत् किञ्चिन्न भाषते ।

चेत् (ඉදින්, එසේ නම්)

(උදා.) गन्तुम् इच्छसि चेत् गच्छ । යන්න කැමති නම් (ඉදින්) යන්න

- පහත වාක්‍ය අධ්‍යයනය කර, ඒවා සිංහලයට නගන්න.

०१. गच्छ गच्छसि चेत् कान्त !

०२. पठितुं न इच्छसि चेत् गृहं गच्छ ।

०३. धनम् इच्छसि चेत् आश्रमं त्यक्त्वा अन्यत्र गच्छ ।

०४. आध्यात्मजीवनम् इच्छसि चेत् अन्यत्र न गत्वा आश्रमे तिष्ठ ।

०५. स्नेहम् इच्छति चेत् प्रवासं न गमनीयम् ।

०६. उपनेत्रं नास्ति चेत् कथं द्रष्टुं शक्नोसि किल ?

नो चेत् (එසේ නැත්නම්)

උදා:- तूष्णीं तिष्ठ नो चेत् ताडयिष्यामि ।

• පහත සඳහන් වාක්‍ය සංස්කෘතයට නගන්න.

1. මගේ පොත දෙන්න, එසේ නැත්නම් තාත්තාට දන්වන්නෙමි.
2. මගේ අණ පිළිපදින්න, එසේ නැත්නම් දඬුවම් ලබන්නෙහි.
3. ධර්මයෙහි හැසිරෙන්න. එසේ නැත්නම් අපායෙහි උපදියි.
4. උදේම නැගිටින්න, නැත්නම් පාසල් යන්න පරක්කු වෙයි.
5. හොඳින් රැකබලාගන්න. නැත්නම් අන්තැර යයි.

පුනරීක්ෂණ

• පහත [illegible]

• සියලු ම වාක්‍ය සිංහලයට නගන්න.

०१. यथा बुद्धिप्रकाशो भवति तथा कोऽप्युपायोऽनुष्ठीयताम् ।

०२. एतांस्तव पुत्रान्मासषट्केन यदि नीतिशास्त्रज्ञान्न करोमि - तदा स्वनाम त्यागं करोमि ।

०३. यद्येवमभिमतं तर्हि शिवास्ते पन्थानः सन्तु ।

०४. यथा अम्भसा भिद्यते सेतुस्तथा पैशुन्याद्भिद्यते स्नेहः ।

०५. तद्यावदस्य प्रोच्चारितशब्दस्य दृष्टिगोचरं गच्छामि - तावदन्यतो व्रजामि ।

०६. तावदत्रैव प्रतिपालय यावदहमेतच्छब्दस्वरूपं ज्ञात्वागच्छामि ।

०७. सत्यमेतत् यत्त्वया जल्पितम् ।

०८. यथाहं तथा यूयमप्यर्धचन्द्रभाजिनो भविष्यथ ।

०९. यद्भवताभिहितं तदेव मया कर्तव्यम् ।

१०. यथा वर्धमानेन सह वियोगः संजातस्तथा सर्वं निवेदितम् ।

११. यावदुपविशन्ति तावत्सुवर्णरोमदेहयूथमध्ये युद्धमपश्यन् ।

१२. यद्येवं तर्हि कथय दृढबन्धनबद्धा सती तत्र गच्छामि ।

१३. अथ मां यावत्प्रत्युत्तरं किमपि न ददौ तावत्स प्रकुपितः ।

१४. यथा तौ द्वावपि न ज्ञास्यतः तथा मिथो वियोजयिष्यामि ।

१५. यावद्राजपुरुषास्तं वृक्षमारुह्य तत्कोटरमवलोकयन्ति तावत्कृष्णसर्पं दृष्टवन्तः ।

१६. यथा गौर्दुह्यते काले पाल्यते च तथा प्रजा ।

१७. यद्येवं तर्हि मदीयमेतद्धनम् ।

१८. तद्यावन्न कश्चिद्वक्ति तावच्छीघ्रं गम्यताम् ।

१९. यथानन्यसदृशान्विदधासि तथा कुरु ।

२०. यथा मम मनोरथं सिद्धिं यान्ति तथानुष्ठीयताम् ।

परदुःखे दुःखिता विरला ।

පරදුඃඛේ දුඃඛිතා විරලා

අනුන්ගේ දුකෙහි දුකට පත් වන්නෝ විරලය

परोपदेशवेलायां शिष्टाः सर्वे भवन्ति ।

පරෝපදේශවේලායාං ශිෂ්ටාඃ සර්වේ භවන්ති

අනුන්ට උපදෙස් දෙන වේලාවේදී සියලු දෙනා ශිෂ්ටයෝ වෙති.

वरं मूर्खस्य मौनत्वम् ।

වරං මූර්ඛස්‍ය මෞනත්වම්

මෝඩයාගේ වරය නිහඬ බවයි

17
පාඩම
सप्तदश: पाठः

वाक्यं रसात्मकं काव्यम्।

"වාක්‍යං රසාත්මකං කාව්‍යම්" [illegible]
[illegible]
දී ඇත.

01. [illegible] "[illegible]
02. [illegible] [illegible]
03. [illegible] [illegible]
04. [illegible] [illegible]" යනු එයයි.

මේ [illegible]
ග්‍රන්ථයන්හි සඳහන් වේ.

1. පරිච්ඡේද සර්ග නමින් හැඳින්වීම
2. කථා නායකයා ධීරෝදාත්ත වීම
3. ශෘංගාර, වීර හා ශාන්ත යන රස අතරින් එකක් ප්‍රධාන රසය වීම
4. [illegible]
5. [illegible] වීම
6. සර්ග 08 කට නොඅඩු සර්ග 30 කට නොවැඩි වීම
7. [illegible]
8. විවාහ, සංයෝග, වියෝග, විහාර, යුද්ධ, රණ, පුත්‍රෝත්පත්තිය

[illegible]

[illegible] සර්ග 13 ක් වේ. [illegible] සර්ග 18 කින් සමන්විත [illegible]
තිබේ.

[illegible] මහාකවි කාලිදාසයන් විසින් [illegible] සර්ග සංඛ්‍යාව 17 කි.

මහාකවි කාලිදාසයන් [illegible] ජනප්‍රිය නොවුණි.

[illegible]

मणिना भूषितः सर्पः किमसौ न भयङ्करः ।

මණිනා භූෂිතඃ සර්පඃ කිමසෞ න භයංකරඃ

[illegible]

मन एव मनुष्याणां कारणं बन्धमोक्षयोः ।

මන එව මනුෂ්‍යාණාං කාරණං බන්ධමෝක්ෂයෝඃ

මිනිසාගේ බැඳීමට හෝ මිදීමට හේතුව සිතම ය

मनस्येकं वचस्येकं कर्मण्येकं महात्मनाम् ।

මනස්‍යෙකං වචස්‍යෙකං කර්මණ්‍යෙකං මහාත්මනාම්

උතුමන්ගේ සිතේ වචනයේ හා ක්‍රියාවේ ඇත්තේ එක ම ස්වභාවයකි

18
පාඩම
अष्टादशः पाठः

अव्यापारे व्यापारं मा कुरु ।

සෑම කලාංශයකින් ම සුපෝෂිත සංස්කෘත සාහිත්‍යය තුළ උපදේශ කථා කලාවට හිමිවන්නේ සුවිශේෂ ස්ථානයකි. කථා හෝ කතන්දර මස්සේ උපදේශ ලබාදීම ලොව විකසිත වූ සෑම සාහිත්‍යයක ම දක්නට ලැබෙන ජනප්‍රිය සාහිත්‍ය අංගයක් වේ. සංස්කෘත සාහිත්‍යය ඒ අතර ප්‍රමුඛ වේ. පඤ්චතන්ත්‍ර හා හිතෝපදේශ යනු එම සාහිත්‍යයෙහි හමුවන චිරප්‍රසිද්ධ උපදේශ ග්‍රන්ථද්වයයි.

විෂ්ණුශර්මන් පඬිවරයා පඤ්චතන්ත්‍රයෙහි කතුවරයා යි. ක්‍රි.ව. 476-579 අතර කාලයෙහි මේ ග්‍රන්ථය රචනා වී ඇත. පඤ්ච යනු පහයි. තන්ත්‍ර යනු කොටස, පරිච්ඡේදය හා පාලනය යනාර්ථ ලබාදෙන පදයකි. රජදරුවන්ට රාජ්‍යපාලනයට අදාළ නීති ඉගැන්වීම මේ කෘතිය රචනා කිරීමෙහි ප්‍රධාන අරමුණ වේ.

01. මිත්‍රභේද
02. මිත්‍රසම්ප්‍රාප්ති
03. කාකෝලූකීය
04. ලබ්ධප්‍රණාශ
05. අපරීක්ෂිතකාරක යනු එම තන්ත්‍ර පහයි. නැතහොත් පඤ්චතන්ත්‍රයයි.

මහිලාරෝප්‍ය නුවර අමරශක්ති නම් රජුට බහුශක්ති, උග්‍රශක්ති හා අනන්තශක්ති යනුවෙන් නුගත් දරුවන් තිදෙනෙක් සිටියහ. ඔවුන් ධර්මශාස්ත්‍ර හා නීතිශාස්ත්‍ර නිපුණයන් බවට පත්කරලීමේ වගකීම භාර ගන්නා ලද්දේ විෂ්ණුශර්මන් පඬිවරයා විසිනි. මාස හයකින් ඔවුනට නීතිය ඉගැන්වීම සඳහා කතන්දර ස්වරූපයෙන් පඤ්චතන්ත්‍රය ඔහු විසින් රචනා කරන ලදි. මින් පළමු තන්ත්‍ර දෙක මිතුරන් කෙටවීම හා මිතුරන්ගේ අගේ නමින් අතිපූජ්‍ය යක්කඩුවේ ප්‍රඥාරාම යතීශ්වරයන් විසින් සිංහලයෙන් රචනා කර ඇත.

පිංගලක නම් සිංහයා හා සංජීවක නම් වෘෂභයා අතර ඇති වූ හිතවත්කම, කරටක හා දමනක යන කපටි සිවලුන් දෙදෙනා විසින් විනාශ කර දැමීම මිත්‍රභේදයෙහි ප්‍රධාන කථාව වේ.

"වර්ධමානෝ මහාස්නේහඃ - සිංහගෝවෘෂයෝර්වනේ
පිශුනේනාතිලුබ්ධේන - ජම්බුකේන විනාශිතඃ "

යනු මිත්‍රභේදයෙහි පළමු ශ්ලෝකයයි. ප්‍රධාන කථාවට අවස්ථෝචිත පරිදි අතුරු කථා එකතු කරමින් එය රසවත් කිරීම පඤ්චතන්ත්‍ර කථා කලාවේ ලක්‍ෂණය වී ඇත. මිත්‍රභේදයෙහි ප්‍රධාන කථාවට අමතර ව අතුරු කථා 22ක් දක්නට ලැබේ. ඒ අතර කීලෝත්පාටීව වානරකථා, දන්තිල-ගොරම්භ කථා, බක-කර්කට කථා, සිංහ-ශශක කථා, කාකයුග්මය කෘෂ්ණසර්ප කථා, නාපයේවසබථාගාර කථා ආදිය අපේ සමාජයෙහි අතිශයින් ජනප්‍රිය වූ කතන්දර වේ. මේ සෑම කථාවකින් ම උපදේශයක් ලබාදීම වැදගත් ලක්‍ෂණයක් වේ.

පඤ්චතන්ත්‍රය ගද්‍ය හා පද්‍ය මිශ්‍ර භාෂාවෙන් රචනා වී තිබේ. ගද්‍යයෙන් කථාව පවසන අතර පද්‍යයෙන් උපදෙස් ලබා දෙනු ලැබේ. තන්ත්‍ර පහ පුරා ම සජීවී භාෂා ශෛලියක් හමු වේ. ඒ සංවාද ස්වරූපයෙන් සරල බස් වහරක් යොදා ගෙන තිබීම නිසා ය. මෙහි සඳහන් බොහෝමයක් උපදේශ නීති වශයෙන් හැඳින් වේ. ඒවා මහාභාරතය, මනුස්මෘතිය වැනි ග්‍රන්ථයන්ගෙන් උපුටා ගෙන ඇත.

"යස්‍ය බුද්ධිර්බලං තස්‍ය - නිර්බුද්ධෙස්තු කුතෝ බලම්
වනේ සිංහෝ මදෝන්මත්තඃ - ශශකේන නිපාතිතඃ"

"යමකුට ප්‍රඥාව වෙයි ද ඔහුට ශක්තිය වෙයි. මෝඩයාට බලයක් කොයින් ද?
කැලයෙහි මදයෙන් උමතු වූ සිංහයා සාවකු විසින් සිය නුවණේ බලයෙන් නසන ලදි."

යනාදී වශයෙන් කථාවට අදාළ ප්‍රධාන උපදේශය මෙන් ම කථාවෙහි ප්‍රධාන චරිත කථාරම්භයේ දී දැක්වීම ද පඤ්චතන්ත්‍රයෙහි පොදු ලක්‍ෂණයකි.

භද්‍ර! කිමාවයෝර්ණේන ව්‍යාපාරේණ.
අථ භවාන් කිං කර්තුමනාඃ ?
කථමහං සේවානභිඥඃ ?
යදෙවෙමි අභිමතං තථාපි ගිරාස්තේ පන්ථානඃ සන්තු.
යථාභිලෂිතමනුෂ්ඨීයතාම්.
අපි චිරං භවතඃ
කස්මාච්චිරාද්දෘෂ්ටෝ 'සි.
භද්‍ර! යදෙවං තත්‍ර ගච්ඡ.
අහෝ විනෂ්ටෝ'ස්මි.
කිං තත්‍ර භවාන්ගන්තුමුත්සහතේ ?
න ශෝභනං කෘතං මයා.

යනාදී වශයෙන් සංස්කෘත භාෂණය ඉගෙනීමට පඤ්චතන්ත්‍රයෙන් ලැබෙන ආලෝකය සුළුපටු නොවේ. ඒ තුළ හමුවන්නේ සංස්කෘත භාෂාවේ සජීවී බස්වහරයි.

හිත + උපදේශ = හිතෝපදේශය, යනු යහපත් වූ උපදෙස් අන්තර්ගත රසවත් කෘතියකි. හිතෝපදේශය නාරායණ ශර්මන් නම් බ්‍රාහ්මණයකු විසින් රචනා කර ඇත. පඤ්චතන්ත්‍රයෙන් හා අවශේෂ ග්‍රන්ථයන්ගෙන් කොටස් උපුටා ගෙන මේ කෘතිය රචනා කරන ලද බව එහි ප්‍රස්තාවනාවෙහි එන "පඤ්චතන්ත්‍රාත් තථාන්‍යස්මාද්ග්‍රන්ථාදාකෘෂ්‍ය ලිඛ්‍යතේ" යන පාඨයෙන් පැහැදිලි වේ. සුදර්ශන නම් රජකෙනකුගේ පුත්‍රයන්ට නීති ශාස්ත්‍රය හා සමාජ ව්‍යවහාරය ඉගැන්වීම උදෙසා මේ ග්‍රන්ථය රචනා කර ඇත. මේ නිසා හිතෝපදේශය, පඤ්චතන්ත්‍රයට පසු ව රචනා කර ඇතැයි කිව හැකි ය. හිතෝපදේශයෙහි සැකැස්ම පඤ්චතන්ත්‍රයෙහි වින්‍යාසය ම වේ. සරල භාෂා ශෛලියක් දක්නට ලැබෙන, මෙහි ප්‍රධාන කොටස් හතරක් වේ.

01. මිත්‍රලාභ
02. සුහෘද්භේද
03. විග්‍රහ
04. සන්ධි යනු ඒවාය. ඇතුරු කථා සියල්ල 38 ක් වේ. පද්‍ය ගණනින් 759 කි.

> "ශ්‍රුතෝ හිතෝපදේශෝ'යං පාටවං සංස්කෘතෝක්තිෂු
> වාචාං සර්වත්‍ර වෛචිත්‍ර්‍යං නීතිවිද්‍යාං දදාති ච"

යනාදි පරිදි හිතෝපදේශය හැදෑරීමෙන් ලැබෙන ප්‍රතිඵල කර්තෘවරයා විසින් ම දක්වා ඇත. සංස්කෘත භාෂා හැසිරවීමෙහි දක්ෂභාවය ද විසිතුරු, මනරම් වචන වර්ධනය වීම ද නීතිවිද්‍යා දැනුම ද හිතෝපදේශය හැදෑරීමෙන් ලැබෙන මහඟු ප්‍රතිඵල යි. එමෙන් ම සාර්වකාලීන අගයකින් හා වටිනාකමකින් පරිපූර්ණ උපදේශාවලිය ග්‍රන්ථ සියගණනකින්වත් ලබාගත නොහැකි තරම් ය. පහත පද්‍යය බලු.

> "විද්‍යා දදාති විනයං විනයාද්‍යාති පාත්‍රතාම්
> පාත්‍රත්වාද්ධනමාප්නෝති ධනාද්ධර්මං තතඃ සුඛම්"

චිරප්‍රසිද්ධ ශ්ලෝක අන්තර්ගත වනුයේ ද හිතෝපදේශයෙහි ය. "මින්මැද පුතුන් සියයක් ලැබුන නිසරු" යනාදි පරිදි අලගියවන්න මුකවෙටිතුමන් සුභාෂිතයෙහි ජනප්‍රිය කවිය සකස් කර ගෙන ඇත්තේ ද,

> "වරමේකෝ ගුණීපුත්‍රෝ න ච මූර්ඛශතාන්‍යපි
> ඒකශ්චන්ද්‍රස්තමෝ හන්ති න ච තාරාගණෝ'පි"

යන සංස්කෘත සාහිත්‍යගත උපදේශාත්මක ප්‍රකාශනයන් පදනම් කරගනිමිනි. එබඳු අවස්ථා ගණනාවක් ම සිංහල සාහිත්‍යයෙහි දක්නට ලැබේ.

මේ අයුරින් බලන කල්හි සංස්කෘත උපදේශ සාහිත්‍යය විපතින් මිදී සැපතට පත්වීමට හා අඥාන බවෙන් ඇත් ව ඥානවන්ත බවට පත්වීමට මෙන් ම මානව ශිෂ්ටාචාරයේ නිරාකුල, නිරාබාධ, සුඛනම්‍ය ප්‍රවර්තනයට උපකාරී වන සදුපදේශ සම්ප්‍රදානය කරනු ලබන උත්තුංග කාව්‍යාංගයක් බැව් පෙනී යයි.

मात्रा समं नास्ति शरीरतोषणम्।
මාත්‍රා සමං නාස්ති ශරීරතෝෂණම්
මව හා සමාන ශරීරය සනසන්නෙක් නැත.

मितं च सारं च वचो हि वाग्मिता।
මිතං ච සාරං ච වචෝ හි වාග්මිතා
මිමිත හා සාරවත් වචනය කථිකත්වයයි.

मृत्योः सर्वत्र तुल्यता।
මෘත්‍යෝඃ සර්වත්‍ර තුල්‍යතා.
මාරයා සියල්ලන්ට සමාන ව සළකයි.